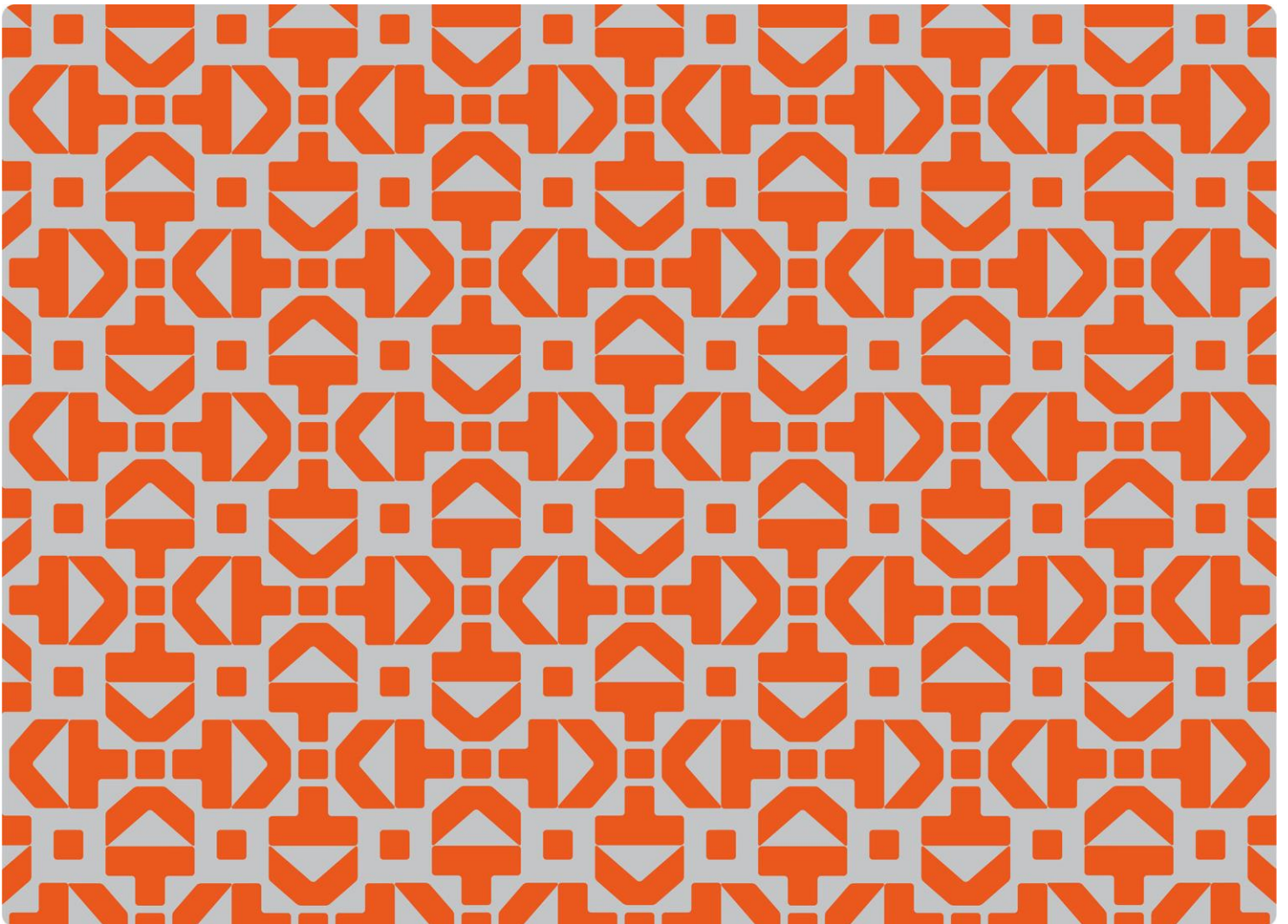

Fleksible profesjonsutdanninger

En undersøkelse av studietilbud og studenter

Fleksible profesjonsutdanninger

En undersøkelse av studietilbud og studenter

Redaktør:

Kristine Offerdal

Forfattere:

Arne Haugen

Trude Holme

Bjarne Mundal

Åsgeir Kjetland Rabben

Forord

I årene framover vil det norske samfunnet møte store utfordringer med økt behov for kompetanse og arbeidskraft innenfor en rekke områder. Regjeringen legger til grunn at dette særlig vil gjelde profesjonsutdanninger. Samtidig som kompetansebehovet øker, går vi inn i en tid med mindre årskull. Det vil derfor være behov for å trekke nye grupper inn i utdanning ved å lage et utdanningstilbud som er enda mer tilgjengelig enn dagens.

I dag har vi imidlertid ikke veldig god kunnskap om fleksible utdanninger verken i profesjonsutdanningene eller på andre områder. Det gjelder både omfang, deltakelse og resultater sammenliknet med ordinære studietilbud. Denne rapporten er utarbeidet på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet som grunnlag til arbeidet med stortingsmeldingen om profesjonsutdanningene. I tråd med innretningen på meldingen tar rapporten for seg rammeplanstyrte lærer-, ingeniør- og helse- og sosialfagutdanninger. Spørsmålene vi stiller, er: Hva er omfanget av fleksible studier i de rammeplanstyrte profesjonsutdanningene? Hva kjennetegner studentene på fleksible utdanninger, og hvordan er gjennomføring og frafall på de fleksible utdanningene sammenliknet med ordinære studier?

Rapporten er en del av Tilstandsrapport for høyere utdanning 2023. Tilstandsrapporten inneholder hvert år et såkalt temakapittel, som tegner et deskriptivt bilde av tilstanden i høyere utdanning innenfor et nærmere avgrenset tema. Årets tema er fleksibel utdanning i rammeplanstyrte profesjonsstudier og behandles i denne rapporten. Til forskjell fra tidligere år, presenteres altså årets tematiske dypdykk som en selvstendig publikasjon i HK-dirs rapportserie.

Innhold

Innhold	2
Institusjonsnavn og forkortelser.....	3
Sammendrag	4
1 Hva er fleksible profesjonsutdanninger?	6
1.1 Hvilke profesjonsutdanninger?.....	7
1.2 Hva er fleksibel utdanning?.....	8
1.3 Datagrunnlag og avgrensning av fleksible utdanninger.....	10
2 Fleksible studier – omfang	15
2.1 Fleksible studier – utdanningstyper og institusjoner.....	15
2.2 Fleksibilitet og geografi.....	26
2.3 Søkning til fleksible profesjonsutdanninger.....	29
3 Fleksible studenter	32
3.1 Alder.....	32
3.2 Kjønn.....	34
3.3 Studiekompetansegrunnlag.....	35
3.4 Statsborgerskap.....	36
4 Fleksible studier – gjennomføring og frafall	37
4.1 Fleksibilitet og kvalitet.....	37
4.2 Gjennomføring og frafall i fleksible profesjonsutdanninger.....	39
5 Avsluttende refleksjoner	42
Litteraturliste	46
Vedlegg	48

Institusjonsnavn og forkortelser

Universiteter

- Nord universitet (NU)
- Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)
- Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
- OsloMet – storbyuniversitetet (OsloMet)
- Universitetet i Agder (UiA)
- Universitetet i Bergen (UiB)
- Universitetet i Oslo (UiO)
- Universitetet i Stavanger (UiS)
- Universitetet i Sørøst-Norge (USN)
- Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet (UiT)

Statlige vitenskapelige høyskoler

- Høgskolen i Molde, vitenskapelig høgskole i logistikk (HIM)
- Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO)
- Norges idrettshøgskole (NIH)
- Norges musikkhøgskole (NMH)

Statlige høyskoler

- Høgskolen i Innlandet (HINN)
- Høgskolen i Østfold (HiØ)
- Høgskolen i Volda (HVO)
- Høgskolen på Vestlandet (HVL)
- Sámi allaskuvla / Samisk høgskole (SH)

Private vitenskapelige høyskoler

- MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn (MF)
- VID vitenskapelige høgskole (VID)

Private høyskoler

- Barratt Due Musikk institutt (BDM)
- Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH)
- Lovisenberg diakonale høgskole (LDH)
- NLA Høgskolen (NLA)
- Steinerhøgskolen (RS)

Sammendrag

Denne rapporten om fleksibilitet i profesjonsutdanninger er utarbeidet på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet som grunnlag til arbeidet med kommende stortingsmelding om profesjonsutdanningene. I tråd med innretningen på meldingen tar rapporten for seg rammeplanstyrte lærer-, ingeniør- og helse- og sosialfagutdanninger. Arbeidet med stortingsmeldingen tar utgangspunkt i at vi vil møte store behov for arbeidskraft innen profesjonsutdanningene i årene framover. Med synkende årskull kan en del av løsningen være at enda større deler av befolkningen enn i dag tar utdanning. En mer tilgjengelig høyere utdanning med fleksible studier kan være et bidrag til dette.

Begrepet «fleksibel utdanning» har ikke noen entydig definisjon innenfor rammen av norsk høyere utdanning. Rapporten fokuserer på egenskaper ved studieprogrammene som gjør dem mer tilgjengelige for studenter som ikke kan bo ved en universitets- eller høyskolecampus eller følge et ordinært fulltids studieløp. Spørsmålene vi søker å svare på er: Hva er omfanget av fleksible studier i de rammeplanstyrte profesjonsutdanningene? Hva kjennetegner studentene på fleksible utdanninger, og hvordan er gjennomføring og frafall på de fleksible utdanningene sammenliknet med ordinære studier? Dette er spørsmål vi hittil ikke har hatt samlet kunnskap om, blant annet på grunn av mangler i det som finnes av publisert statistikk.

I Tilstandsrapport for høyere utdanning telles fleksible utdanninger som summen av «desentralisert undervisning» og «nettbasert undervisning» etter studieprogrammenes registrering i Database for statistikk om høyere utdanning (DBH). Denne tellemåten fanger imidlertid ikke opp alle studieprogrammer som gir den type fleksibilitet vi ønsker å belyse. Ved å koble statistikk fra DBH med informasjon fra Samordna opptak (SO) blir det mulig å vise et omfang av fleksibel utdanning som er pålitelig og mer fullstendig, særlig for grunnutdanningene. For master- og videreutdanningene har vi derimot ikke data fra SO.

På grunnutdanningene rapporten dekker, går 12 prosent av alle studentene på fleksible programmer, men det er stor forskjell mellom ulike utdanninger. Mens mer enn en tredel av barnehagelærerstudentene går på fleksible programmer, er det andre fagområder der vi ikke finner noen studenter på fleksible programmer. Det er også stor forskjell mellom institusjoner. Hovedbildet er at institusjoner i Nord-Norge og utenfor de største byområdene, har størst andel studenter på fleksible programmer.

Søkertrendene innenfor grunnutdanningene er interessante. For de fleste utdanningene vi har undersøkt, er mønsteret at søkertallene samlet sett går ned, men at antallet søkere til fleksible programmer holder seg temmelig stabilt. Dermed stiger andelen som søker seg til fleksible programmer. På barnehagelærerutdanningene hadde i 2023 nesten halvparten av søkerne fleksible studieprogrammer som førstevalg.

Et hovedformål med fleksible utdanninger er å åpne utdanningen for nye grupper. Rapporten alene gir ikke svaret på om det skjer, men vi ser noen klare forskjeller i studentmassen innenfor henholdsvis fleksible og ordinære grunnutdanninger. Innenfor grunnutdanningene er studentene på fleksible program i gjennomsnitt sju år eldre enn studentene på ordinære program. Studentene på fleksible grunnutdanninger skiller seg også noe ut når det gjelder studiekompetansegrunnlag. Mens nær alle de ordinære studentene har generell studiekompetanse, er en større andel av de fleksible registrert med realkompetanse.

Siste del av rapporten ser på fullføring og frafall i fleksible og ordinære utdanninger. Her ser vi ulike tendenser for ulike profesjonsutdanninger. Sykepleieutdanningen peker seg ut ved at frafallet er klart høyere på fleksible enn på ordinære studieprogrammer, og det er først og fremst deltidsprogrammene som skiller seg ut. Analysene våre indikerer at studentenes karakterer fra videregående kan forklare noe av denne forskjellen. For barnehagelærerutdanningen er det derimot ingen forskjell mellom de fleksible og ordinære programmene.

For master- og videreutdanningene har vi ikke det samme datagrunnlaget fordi disse i stor grad har lokale opptak. Når vi i denne rapporten skiller mellom fleksible og ordinære programmer i disse utdanningene, er det i hovedsak basert på skillet mellom heltids- og deltidsstudier.¹ Etter denne avgrensningen går 58 prosent av studentene på master- og videreutdanningene på fleksible programmer, men andelen kan også være høyere. Disse utdanningene har en eldre studentmasse enn grunnutdanningene og mange krever tidligere yrkeserfaring. Men også på disse studiene er fleksible studenter eldre enn ordinære, 37 mot 32 år i gjennomsnitt.

¹ I tillegg rommer fleksible master- og videreutdanningsstudenter et lavt antall studenter (137) på heltids studieprogram registrert med «nettbasert undervisning».

1 Hva er fleksible profesjonsutdanninger?

Fleksibel utdanning er ikke noe nytt fenomen. På 1970-tallet ble det satt i gang desentraliserte lærerutdanninger der flesteparten av studentene var kvinner som ikke hadde anledning til å flytte til et studiested for å ta utdanning. Den gang var det et mål å ta i bruk den utdanningsreserven som husmødre representerte (Skjelmo, 2012). Det statlige organet Norgesuniversitetet ble opprettet i 1990 for å støtte universiteter og høyskoler med fjernundervisning og fleksibel læring. I 2009 la Regjeringen Stoltenberg fram stortingsmeldingen *Utdanningslinja*, med mål om at «institusjonene bedrer fleksibilitet og tilgjengelighet for utdanningene i tråd med utviklingen i samfunnet» (St. meld. nr. 44, 2008-2009, s. 83). I 2019 lanserte daværende regjering strategien *Desentralisert og fleksibel utdanning ved fagskoler, høyskoler og universiteter*. Strategien målbar en ambisjon om at «utdanning ved fagskoler, høyskoler og universiteter er tilgjengelig for alle, uavhengig av hvor i landet de bor og hvilken livssituasjon de er i». Hovedmålet var å øke tilgangen på fleksible og desentraliserte tilbud i hele landet (Kunnskapsdepartementet, 2021). Tradisjonelt har fleksibel utdanning vært mest knyttet til etter- og videreutdanning og kortere utdanningstilbud, og mindre til lengre og gradsgivende utdanningsprogrammer. Strategien slo fast at både korte og lengre utdanninger må gjøres mer fleksible:

Utdanningsinstitusjonene må finne en god balanse mellom å kombinere campus-baserte og desentraliserte og fleksible studier, både for gradsstudier og for kortere tilbud. I årene fremover blir det viktig at gradsstudier legges til rette slik at flere studenter kan gjennomføre større deler av utdanningen digitalt.
(Kunnskapsdepartementet, 2021, s. 30)

Et viktig tiltak i oppfølgingen av strategien var tilskuddsordninger til fleksible utdanninger. Regjeringen Støre har videreført og styrket vektleggingen av fleksibel og desentralisert utdanning. Stortingsmeldingen *Utsyn over kompetansebehovet i Norge* (Utsynsmeldingen) slår fast at landet trenger «et tilgjengelig og fleksibelt utdanningssystem som legger til rette for at folk kan ta utdanning der de bor og styrke kompetansen sin gjennom hele livet, uavhengig av livssituasjon» (Meld. St. 14 (2022-2023), s. 6). Videre konstaterer meldingen: «Når det er vanskelig å dekke arbeidslivets behov for kompetent arbeidskraft, er det desto viktigere at utdanningssystemet kan tilby et bredt spekter av fleksible programmer som er enkle å kombinere med jobb, og som er tilgjengelige i hele landet» (Meld. St. 14 (2022-2023), s. 9).

Gjennom årlige tildelinger fra 2020 har HK-dir på vegne av Kunnskapsdepartementet tildelt i alt om lag 500 millioner kroner til arbeid med fleksibel utdanning ved universiteter, høyskoler og fagskoler. Under nåværende regjering er regionale og geografiske aspekt vektlagt sterkere i de siste tildelingene, ved at desentraliserte tilbud er prioritert foran andre former for fleksible utdanninger.

Regjeringen skal i 2024 legge fram en stortingsmelding om profesjonsutdanninger. Til dette arbeidet trengs en samlet oversikt over forekomsten av fleksible utdanningstilbud og om deltakelsen på slike programmer. Formålet med denne rapporten er å øke kunnskapen om fleksible studier innenfor noen utvalgte profesjonsutdanninger. Vi vil for det første kartlegge forekomsten av slike programmer. På hvilke fagområder og i hvilke utdanningstyper finner vi fleksible programmer innen de relevante profesjonsutdanningene, og hvordan er den institusjonsvise og geografiske fordelingen?

For det andre ser vi på deltakerne på fleksible studieprogram for å belyse spørsmålet om hvorvidt tilbudene faktisk når andre grupper enn de ordinære studiene. Vi vil kartlegge studentene etter alder, kjønn, geografi, studiekompetansegrunnlag og statsborgerskap. På hvilke felt og i hvilket omfang skiller de fleksible studentene seg fra studenter på ordinære utdanninger?

Til sist ser vi på gjennomføring og frafall i fleksible studieprogram sammenliknet med ordinære utdanninger. NIFU evaluerte i 2022 de tidligere nevnte tilskuddsordningene for fleksible utdanningstilbud (Korseberg m. fl., 2022). Informantene i undersøkelsen var i høy grad tilfredse med utdanningen de tok, men evalueringen ble gjennomført i en tidlig fase, og selve resultatene fra tiltakene var i liten grad klare på evalueringstidspunktet. Evalueringen ga dermed i begrenset grad grunnlag for konklusjoner om kvaliteten i fleksible utdanninger.

Det finnes imidlertid ingen entydig avgrensning av hva som skal regnes som fleksibel utdanning. Videre har dagens registreringspraksis i Felles studentsystem (FS) og statistikken denne danner grunnlaget for i DBH, store begrensninger med tanke på kunnskap om fleksibilitet i utdanningene. Det er derfor nødvendig først å avklare nærmere hva vi i denne sammenhengen mener med «fleksibel utdanning» samt å gjøre rede for datagrunnlaget vi baserer kartlegging og analyser på.

1.1 Hvilke profesjonsutdanninger?

Begrepet «profesjonsutdanninger» blir brukt med ulike definisjoner og avgrensninger. I tråd med innretningen på den kommende stortingsmeldingen om profesjonsutdanninger, er analysen avgrenset til rammeplanstyrte lærer-, ingeniør- og helse- og sosialfagutdanninger. Rapporten omfatter følgende grunnutdanninger (bachelor og integrerte mastere):

- Barnehagelærerutdanning
- Grunnskolelærerutdanning for trinn 1–7²
- Grunnskolelærerutdanning for trinn 5–10
- Lektorutdanning for trinn 8–13
- Lærerutdanning for praktiske og estetiske fag³
- Lærerutdanning for yrkesfag
- Barnevernspedagogutdanning
- Barnevern, integrert masterutdanning
- Bioingeniørutdanning
- Ergoterapeututdanning
- Fysioterapeututdanning
- Radiografutdanning
- Sosionomutdanning
- Sykepleieutdanning
- Vernepleieutdanning
- Ingeniørutdanning

Grunnutdanningene er tilgjengelige for personer som har fullført videregående opplæring, uten krav til gjennomført høyere utdanning eller yrkeserfaring. Unntaket her er lærerutdanningene for yrkesfag, der det er krav til yrkespraksis.

² I GLU 1–7 og 5–10 inngår også samisk grunnskolelærerutdanning.

³ Ny rammeplan innført fra og med opptakene i 2021 og 2022. For lærerutdanning for praktiske og estetiske fag vil vi i denne rapporten derfor skille mellom studenter som er tatt opp på henholdsvis den gamle og den nye rammeplanen. Den gamle rammeplanstyrte utdanningen refererer vi til som «Faglærerutdanning».

Innenfor utdanningsområdene rapporten omfatter, er også master- og videreutdanninger styrt av rammeplaner eller nasjonale retningslinjer. Analysen omfatter derfor også følgende utdanninger:

- Praktisk pedagogisk utdanning (PPU)
- Toårig masterutdanning i psykisk helsearbeid
- Toårig masterutdanning i barnevern
- Videreutdanning/mastergrad i sykepleie

Videreutdanning/mastergrad i sykepleie har vi avgrenset ved å bruke kodeverket i Norsk standard for utdanningsgruppering (NUS2000). Vi har inkludert alle studieprogram på både nivå 6 og nivå 7 organisert under NUS-koder med «Videreutdanning i [...] sykepleie» i tittelen. I analysen behandler vi disse programmene samlet, uavhengig av utdanningsnivå og spesialisering.

Skillet mellom utdanninger som er tilgjengelige rett fra videregående utdanning og utdanninger som baseres på annen høyere utdanning og/eller er rettet mot personer som har vært eller er i arbeid, vil prege våre fremstillinger og analyser. Det må forventes ulik grad av fleksibilitet og tilgjengeliggjøring i disse to hovedgruppene av utdanningstilbud. Til tross for at yrkesfaglærerutdanning er en full bachelorutdanning som ikke bygger på annen høyere utdanning, vil denne utdanningen her inngå i gruppen «master- og videreutdanninger».

1.2 Hva er fleksibel utdanning?

Hva mener vi med «fleksibel utdanning»? I sin evaluering av tilskuddsordningene for fleksible utdanningstilbud i 2022 viste NIFU til åtte fleksibilitetsdimensjoner, se tabell 1.1 (Korseberg m. fl., 2022). Et studium kan være fleksibelt med tanke på opptaks- og kompetansekrav, undervisningsformer og måter å lære på og i omfang, innhold og progresjon. I denne rapporten er vi opptatt av fleksibilitet i *tid* og *sted*, altså utdanninger som slik legger bedre til rette for at folk kan ta utdanning der de bor, uavhengig av livssituasjon. I tabellen under opptrer *tid* og *sted* som selvstendige dimensjoner, men også flere av de andre dimensjonene i tabellen handler om *når* og *hvor* utdanningsaktivitetene foregår.

Tabell 1.1 Dimensjoner ved fleksibilitet

Dimensjon	Betydning
Tid	Studiers varighet
	Tidspunkt for oppstart og aktiviteter
	Tidspunkt for vurdering
Sted	Hvor opplæringen skjer (lokasjon)
	Medium (fysisk/digital)
Omfang	Mengden innhold i konkrete læringsbolker
	Antall læringsbolker
Progresjon	Når utdanningen starter og avsluttes
	Når læring skjer
	Hva som skal læres
Vurdering	Hvorvidt man skal delta i vurderingssituasjoner
	Valg mellom ulike vurderingssituasjoner
	Når vurderingen skjer
Formalisering	Krav til immatrikulering
	Krav til dokumentasjon
	Formell versus uformell kompetanse
	Opptakskrav
Samhandling	Ulike typer samhandling (en-til-en, grupper)
	Sted for samhandling (fysisk/digital)
	Tidspunkt for samhandling
Innhold	Måter å tilegne seg et fagstoff eller tema på
	Måter å nå et gitt læringsmål på

Kilde: Korseberg m. fl., s. 14.

Hvordan kan fleksibiliteten realiseres for studentene? NIFU viser til to overordnede måter å forstå fleksibilitet på, *valgfrihet* og *tilpasning*. Valgfrihet handler om at studenten får mulighet til å velge mellom allerede spesifiserte alternativer i form av ulike undervisningstilbud. Det kan være valget mellom digital eller fysisk undervisning, eller mellom å studere på heltid eller deltid. Mulighet til tilpasning, derimot, innebærer at studenten *selv* kan tilrettelegge utdanningsopplegget til sin livssituasjon og læring:

Dette kan for eksempel bety at studentene velger fra uke til uke hvorvidt de har behov for digital eller fysisk undervisning, om man ønsker å gjennomføre hele kurset eller kun de delene en selv oppfatter som nyttige eller nødvendige (...) [S]tuderter på det samme utdanningstilbudet har mulighet til å gjennomføre på ulike måter, tilpasset deres individuelle ønsker og livssituasjon. (Korseberg m. fl., 2022, s. 15)

Vår analyse tar som utgangspunkt at et studieprogram enten er fleksibelt eller ikke, og vi skiller dermed mellom fleksible og ordinære programmer. Datagrunnlaget vårt gir ingen mulighet for å fange opp eventuell individuell tilpasning innenfor rammen av et studieprogram. NIFUs evaluering av tilskuddsordningene for fleksibel utdanning slo fast at individuell tilpasning forekom i tilbudene de undersøkte, men at dette er mer ressurskrevende, og at omfanget trolig er relativt begrenset (Korseberg m. fl., 2022).

I analysen er vi altså opptatt av studieprogrammer som er fleksible i den forstand at de gir studentene større grad av valgmulighet med tanke på bosted, studietidspunkt og progresjon enn tradisjonelle fulltids studier på campus. Det å måtte oppholde seg nært ved eller flytte til en høyskole- eller universitetscampus kan være en barriere mot å ta utdanning. Studenter på slike fleksible programmer står friere til å opprettholde bosted i avstand fra campus, og de har større mulighet til å kombinere studier med arbeid eller til å tilpasse studiene til andre behov og oppgaver i hverdagen. I norsk høyere utdanning skapes slik fleksibilitet gjennom forskjellige typer programmer. Både *nettstudier* og *samlingsbaserte* studier med periodiske fysiske samlinger med konsentrert undervisning kan stille studentene friere med tanke på bosted og studietidspunkt. At studiet er et *deltidsprogram*, vil for mange studenter være en viktig forutsetning for at de skal kunne kombinere studiet med for eksempel arbeid og omsorgsoppgaver. De såkalt *desentraliserte* studieprogrammene skiller seg fra andre ved at undervisningen foregår på steder utenfor institusjonens ordinære campus. Dette gir ikke studentene valgmuligheter når det gjelder tid og sted, men desentraliserte tilbud kan være med på å øke tilgjengeligheten av utdanning for personer som bor nært til disse studiestedene. I realiteten har likevel det store flertallet av de desentraliserte programmene også elementer av fleksibilitet som gir valgmuligheter i tid og sted, særlig ved at de er deltidsstudier. Av desentraliserte utdanninger som er med i analysen, er kun HINNs bachelor i sykepleie med studiested Kongsvinger et heltids studieprogram.

Det er viktig å understreke at «desentralisert» i denne sammenhengen ikke handler om sentralitet i geografisk forstand, men om hvorvidt studiestedet formelt sett er en universitets- eller høyskolecampus eller for eksempel et studiesenter. I datagrunnlaget finner vi desentraliserte studier i Sandvika i Bærum, mens studieprogram i Vesterålen og Bardufoss ikke har status som desentralisert. Sentralitet i geografisk forstand kommer vi likevel tilbake til i kapittel 2, der vi ser nærmere på hvordan studenter fordeler seg på studiesteder i sentrale og mindre sentrale strøk.

Når vi ser på omfanget av fleksible studier, er det altså egenskaper ved studieprogrammet som er utgangspunktet. Vi måler omfanget av fleksibilitet i form av antall registrerte studenter på studieprogram vi har identifisert som «fleksible» i kontrast til «ordinære» studieprogram. I tråd med dette omtaler vi studenter på fleksible program som «fleksible studenter» og de øvrige som «ordinære studenter».

1.3 Datagrunnlag og avgrensning av fleksible utdanninger

Det som finnes av publisert statistikk om fleksible utdanninger, er basert på for snevre definisjoner. For å gi et mest mulig komplett bilde har vi sammenstilt data fra to separate kilder: Database for statistikk om høyere utdanning (DBH) og Samordna opptak (SO). Ved å koble data fra de to kildene kommer vi fram til et betydelig større omfang av fleksible utdanninger enn om man teller på den måten som benyttes i Tilstandsrapport for høyere utdanning, hvor DBH alene legges til grunn. I dette delkapittelet viser vi hvordan vi har gått fram for å utarbeide tallene vi presenterer i rapporten.

I DBH innrapporteres alle studieprogrammer med en opplysning om organisering. Denne variabelen har følgende alternativer:⁴

1. Undervisning ved institusjonen

Dette er programmer der undervisningen foregår ved institusjonens/avdelingens ordinære undervisningslokaler, dvs. ordinær campusbasert undervisning. Omfatter også programmer der studentene kommer til institusjonens campuslokaler for undervisning i bolker; helger, uker osv. Denne typen studenter kalles gjerne samlingsstudenter.

2. Desentralisert undervisning

Dette er studieprogrammer der studenter fysisk møter opp til undervisning ved andre steder enn institusjonens/avdelingens ordinære campuslokaler. Det gis vanlig klasseromsundervisning med lærer-/studentkontakt, gjerne gitt i bolker, som ukesamlinger, helgesamlinger osv. Omfatter ikke programmer som representerer samarbeidsavtaler mellom andre universiteter eller høyskoler.

3. Nettbasert undervisning (med eller uten samlinger)

Studieprogram som tilbys som ren nettundervisning, eller i kombinasjon med regionale eller campusbaserte samlinger. Undervisningsformen kjennetegnes av høy grad av fleksibilitet, der undervisningen i stor grad er organisert innenfor digitale læringsrom med kommunikasjon mellom student og lærested.

I Tilstandsrapport for høyere utdanning er det studieprogrammer som er oppført i DBH med organiseringsform 2, *desentralisert undervisning* og 3, *nettbasert undervisning (med eller uten samlinger)* som til sammen omtales som «fleksible utdanninger». Denne inndelingen har noen kjente svakheter som forsterkes av økende kompleksitet i mange utdanningstilbud. Grensene mellom kategoriene er uklare. «Desentralisert undervisning» gjelder undervisning ved andre steder enn «ordinære campuslokaler». Et økende antall programmer har imidlertid undervisning både ved og utenfor ordinær campus. For «nettbasert undervisning», der studieprogrammet også kan romme «regionale eller campusbaserte samlinger», er det en vanskelig grenseoppgang til de to andre kategoriene. Resultatet er en viss grad av vilkårlighet i kategoriseringen av programmer med sammensatte undervisningsformer.

Det er uansett utilstrekkelig å bruke kun disse kategoriene til å avgrense fleksible fra ordinære utdanninger. For det første forholder ikke disse kategoriene seg til hvorvidt et program er et deltidsstudium. For det andre registrer ikke DBH hvorvidt et program er samlingsbasert. Om vi kun baserer oss på informasjonen om studieprogrammets organiseringsform i DBH, faller mange reelt fleksible studier utenfor avgrensningen av «fleksibel utdanning». Som Utsynsmeldingen framhever, fanger ikke kategoriene og inndelingen opp den stadig mer digitalt fleksible og hybride virkeligheten ved universiteter og høyskoler, og at det som følge av dagens registreringsregime finnes en «skjult fleksibilitet» (Meld. St. 14 (2022-2023)).⁵

Denne skjulte fleksibiliteten har vi forsøkt å avdekke ved å inkludere data fra SO, som også mottar informasjon om studieprogram fra institusjonene. I SO er studieprogrammene registrert med de dikotome variablene «online», «kombinert læring» og «fulltid». Variablene

⁴ Hentet fra <https://dbh.hkdir.no/datainnhold/tabell-dokumentasjon/347?scrollTo=13>.

⁵ På bakgrunnen av usikkerheten knyttet til registreringen varslet regjeringen i Utsynsmeldingen at den vil be HK-dir sette i gang et arbeid for å justere rapporteringen til DBH slik at den bedre fanger opp fleksible og desentraliserte studietilbud.

«online» og «fulltid» har logisk tilsvarende variabler i DBH (henholdsvis «nettbasert organisering» og «heltid/deltid», men det har ikke variabelen «kombinert læring». Her bes institusjonene oppgi hvorvidt studiet «er samlingsbasert eller ikke», uten at det gis ytterligere veiledning fra SO om hvordan disse ulike variablene er definert eller avgrenset.

Det finnes ingen omforent definisjon av «samlingsbasert utdanning», men når vi ser studieprogrammets registrering i SO opp mot presentasjonen av programmene på institusjonenes nettsider, tyder det på at institusjonene bruker begrepet i tråd med denne definisjonen på utdanning.no:

Et samlingsbasert studium betyr at deltakerne på studiet samles til et fastsatt antall fysiske samlinger i løpet av studietiden. Samlingene inneholder undervisning, samarbeid og eventuelt praktiske læringsaktiviteter. Samlingsbaserte studier krever at du jobber selvstendig med studiene mellom samlingene. (HK-dir, 2023)

Vi går ut ifra at institusjoner som velger «samlingsbasert» i Samordna opptak som hovedsak refererer til studieprogrammer med periodiske fysiske samlinger. Det bør likevel nevnes at det kan være store forskjeller mellom ulike programmer som kategoriseres som «samlingsbaserte» i SO. Noen programmer har bare et fåtall samlinger i løpet av et semester, mens det i andre tilfeller er så mye som to samlinger i uken. Det sistnevnte er observert i noen tilfeller der et program er registrert både som deltid og som samlingsbasert. For en del deltidsstudier (de som ikke er lagt opp med et lavt antall samlinger) kan det se ut som om det i noen grad er vilkårlig om de også er registrert som samlingsbaserte. Jo lavere andel av heltid et studieprogram er lagt opp som, jo mindre undervisning vil finne sted på campus i løpet av et semester, og det er da et uavklart definisjonsspørsmål om og når et slikt program også bør karakteriseres som samlingsbasert.

Siden vi også ønsker å inkludere studieprogrammer som er tidsfleksible, bruker vi informasjon om hvorvidt studieprogrammene er organisert som heltids- eller deltidsstudium. På dette punktet er informasjonen fra DBH og SO sammenfallende, bortsett fra at DBH også har informasjon om studieprogrammer som har lokalt opptak.

Oppsummert er følgende variabler og verdier fra DBH og SO relevante i vår avgrensning av fleksible studieprogram:

- DBH: organisering = desentralisert
- DBH: organisering = nettbasert
- DBH: deltid
- SO: samlingsbasert
- SO: ikke-fulltid
- SO: online

Fleksible studier i vår analyse er studieprogram som har minst én av egenskapene på denne listen.⁶ Det er stor grad av overlapp mellom flere av variablene. Av alle studenter på programmer som er registrert med «nettbasert» i DBH og der opptaket er administrert gjennom SO, er mer enn 80 prosent registrert på programmer som er «samlingsbasert» i SO. På studieprogrammer som er «desentraliserte» i DBH, er noe over halvparten av studentene registrert på studieprogrammer som er registrert som «samlingsbasert» i SO, og nesten 90 prosent er deltidsstudenter. Av de i alt 11 403 studentene som var registrert på fleksible profesjonsutdanninger i 2022, var tre av fire registrert på deltidsstudier.

⁶ I tillegg har foretatt tekstsøk etter såkalt arbeidsplassbaserte tilbud, som finnes i barnehagelærerutdanningen. Disse er alle deltidsstilbud, og utvider dermed ikke omfanget av fleksible tilbud.

Ved å koble sammen data fra DBH med SO, identifiserer vi fleksible programmer vi ikke ville fanget opp med DBH-data alene.⁷ Dette er heltidsstudier som verken er «desentralisert» eller «nettbasert» i DBH, men som er «samlingsbasert» i SO. Dermed avdekker vi en betydelig andel av det Utsynsmeldingen omtalte som «skjult fleksibilitet». I denne gruppen finner vi framfor alt ulike lærerutdanninger, med mer enn 2 000 registrerte studenter på slike programmer i 2022.

Det gjenstår likevel enkelte studier som ikke har opptak gjennom SO, og blant disse kan det fremdeles finnes noe «skjult fleksibilitet». Dette gjelder de fire utdanningene som bygger på annen høyere utdanning, der ingen har opptak gjennom SO.⁸ I tillegg er det lokale opptak til enkelte grunnutdanninger i sykepleie, vernepleie og barnehagelærer.⁹ For barnehagelærerstudiet sin del, er det da snakk om arbeidsplassbasert utdanning.¹⁰ Alle de arbeidsplassbaserte studieprogrammene vi finner i DBH er oppgitt som deltidsutdanning, og vår analyse fanger dem dermed opp som fleksible utdanninger uansett. Også når det gjelder sykepleie- og vernepleiestudentene som er tatt opp gjennom lokale opptak, går de fleste på programmer som er registrert som deltid i DBH. For disse studiene har vi gjort et arbeid for å skaffe informasjon om de studieprogrammene som ikke har opptak gjennom SO, og disse har vi så kodet manuelt. For grunnutdanningene skal dermed kategoriseringen av studieprogrammer som det vi definerer som «fleksible» og «ordinære» være nokså komplett.

Av tabell 1.2 framgår det at dersom vi teller «fleksible studenter» slik Tilstandsrapporten gjør, ved å legge sammen desentraliserte og nettbaserte program i tråd med institusjonenes rapportering til DBH, får vi 2 468 «DBH-fleksible» studenter. Legger vi til alle studenter på programmer som i SO er registrert som samlingsbaserte og som ikke er «DBH-fleksible», øker antall studenter med nesten 4 000. Endelig tar vi med studenter registrert på deltidsprogrammer som verken er DBH-fleksible eller samlingsbaserte i SO. Da øker tallet ytterligere med noe under 5 000 studenter, slik at totaltallet blir 11 361. Det utgjør en stor forskjell å telle på denne måten. Det resulterende antallet studenter på de aktuelle profesjonsutdanningene blir mer enn fire og en halv gang høyere.

Tabell 1.2 Registrerte studenter på fleksible studieprogrammer på grunnlag av registrering i DBH og Samordna opptak, 2022

Type fleksibilitet	Kilde	Antall
Desentraliserte og nettbaserte	DBH	2 468
Samlingsbaserte, ikke «desentralisert» eller «nettbasert» i DBH	SO	3 997
Deltids studieprogram, ikke registrert som desentralisert, nettbasert eller samlingsbasert	DBH	4 938
Fleksible studieprogrammer, samlet		11 403

Inndelingen i tabell 1.2 representerer ikke klart atskilte former for fleksible utdanningstilbud. Vi har vurdert muligheter for å operere med ulike fleksibilitetskategorier i analysene basert på registreringen av studieprogrammene. At skillene mellom kategoriene kan være uklare og framfor alt den store graden av overlapp mellom kategorier, umuliggjør dette. Som omtalt

⁷ Se Vedlegg for nærmere forklaring.

⁸ Dette er: PPU, toårig masterutdanning i psykisk helsearbeid, toårig masterutdanning i barnevern, samt mastergrad og ulike videreutdanninger i sykepleie.

⁹ Av de som har møtt til studiestart i 2019, 2020, 2021 og 2022 er til sammen 3 % av sykepleiestudentene, 4 % av vernepleiestudentene og 5 % av barnehagelærerstudentene tatt opp gjennom lokale opptak. Også enkelte grunnskolelærerutdanninger ved noen mindre institusjoner (RS og SH) har hatt lokale opptak de siste årene, men det er her snakk om svært få studenter. Enkelte andre institusjoner har hatt lokale suppleringsopptak etter ordinært opptak og suppleringsopptak gjennom SO, men disse studentene registreres på samme måte som dem som har blitt tatt opp gjennom SO, og vi har derfor SO-data også om dem.

¹⁰ I tillegg til noen få studenter ved RS.

over, er mange av de desentraliserte og nettbaserte programmene også samlingsbaserte, og det store flertallet av studentene på programmer registrert som desentralisert, nettbasert eller samlingsbasert er også deltidsprogrammer. For master- og videreutdanningene har vi som nevnt ikke SO-data, men en gjennomgang av studiekataloger tyder på at for eksempel PPU-deltidsprogrammer som regel også er samlingsbaserte.

Problemene med å definere og avgrense ulike kategorier av fleksibilitet gjør at vi i analysene som hovedsak betrakter fleksible utdanninger under ett, og sammenligner disse med ordinære programmer. For enkelte utdanninger gir det likevel mening å si noe om utbredelsen av ulike former for fleksibilitet. Dette blir gjort der det er aktuelt i kapittel 2.1.

Totalt sett mener vi at dataene vi benytter gir et pålitelig bilde av fleksibilitet i profesjonsutdanningene, slik vi har definert begrepet i denne rapporten. Det kan likevel være enkeltforekomster av samlingsbaserte studietilbud på grunnutdanninger som rapporten ikke fanger opp. I noen tilfeller observerer vi at studiekatalogene omtaler et program som «samlingsbasert» selv om det ikke er registrert slik i SO, og for enkelte studier med lokalt opptak har det også vært vanskelig å finne informasjon om hvorvidt studiet har vært samlingsbasert. Det er også noe usikkerhet også knyttet til studenter som er registrert i DBH med oppstartsår langt tilbake i tid eller som avviker fra de årene det ifølge SO har vært opptak til det studieprogrammet de går på. Det som måtte gjenstå av skjult fleksibilitet på grunnutdanningene utgjør uansett en svært liten andel av de registrerte studieprogrammene. Dataene må likevel tolkes med en viss grad av forsiktighet, særlig på institusjonsnivå. Tallene som presenteres i denne rapporten viser det antallet studenter som er registrert i DBH per 15. oktober 2022 på det vi har definert som fleksible studieprogrammer.

Når vi i kapittel 2 kartlegger omfanget av fleksible studier, teller vi studentene som er registrert på studieprogram som er fleksible i henhold til avgrensningen og inndelingen ovenfor. Vi har ingen telling av studieprogram som sådan, registrerte studenter er vårt mål på fleksible studier. Der hvor institusjonene ikke har studenter registrert på fleksible studieprogrammer, antar vi at institusjonene heller ikke har noe fleksibelt tilbud. I kapittel 3 og 4 sammenlikner vi studentene på fleksible studieprogrammer med studenter registrert på ordinære programmer på samme studium.

I alt omfatter analysen alle studenter registrert på de utvalgte rammeplanstyrte profesjonsutdanningene høsten 2022, totalt 73 165 studenter. Av disse er 61 214 registrert på studieprogram som i vår kategorisering er ordinære programmer, mens 11 403 studenter er registrert på fleksible program.

2 Fleksible studier – omfang

Dette kapittelet søker å svare på følgende spørsmål: Hvor mange studenter finner vi på fleksible studier innenfor de ulike profesjonsutdanningene, hvor mange fleksible studenter finner vi ved de ulike institusjonene og i de ulike utdanningene, og hvordan er forekomsten av fleksible studenter i et geografisk perspektiv? For å si noe om attraktivitet og etterspørsel vil vi også vise hvordan søkertallene har utviklet seg.

2.1 Fleksible studier – utdanningstyper og institusjoner

Tabell 2.1 viser hvordan studentene på de ulike profesjonsutdanningene fordeler seg på fleksible og ordinære studieprogram.

Tabell 2.1 Antall og andel studenter på fleksible og ordinære programmer etter utdanningstype, 2022

Utdanningstype	Fleksible	Ordinære	Prosentandel fleksible
Barnehagelærerutdanning	2 653	5 013	35 %
Sykepleieutdanning	1 273	14 266	8 %
Vernepleieutdanning	1 039	2 738	28 %
Grunnskolelærerutdanning 1–7 trinn	600	4 956	11 %
Ingeniørutdanning	462	10 893	4 %
Grunnskolelærerutdanning 5–10 trinn	382	5 844	6 %
Sosionomutdanning/sosialt arbeid	276	2 949	9 %
Faglærerutdanning	42	548	7 %
Barnevernpedagogutdanning	23	2 274	1 %
Barnevern, femårig masterutdanning	0	128	0 %
Bioingeniørutdanning	0	1 016	0 %
Ergoterapeututdanning	0	907	0 %
Femårig lektorutdanning	0	5 033	0 %
Fysioterapeututdanning	0	1 048	0 %
Lærerutdanning i praktiske og estetiske fag	0	258	0 %
Radiografutdanning	0	604	0 %
Grunnutdanning, samlet	6 750	58 475	10 %
Videreutdanning, sykepleie	1 742	2 136	45 %
Praktisk-pedagogisk utdanning	1 667	856	66 %
Yrkesfaglærerutdanning	633	37	94 %
Psykisk helsearbeid	515	0	100 %
Barnevern, toårig masterutdanning	96	258	27 %
Master- og videreutdanning, samlet	4 653	3 287	59 %
Alle utdanning, samlet	11 403	61 762	16 %

Forskjellen mellom grunnutdanninger og master- og videreutdanninger¹¹ er stor – samlet sett går 10 prosent av grunnutdanningsstudentene på fleksible utdanningsprogram, mot hele 59 prosent av master- og videreutdanningsstudentene. For master- og videreutdanning kan andelen også være høyere på grunn av mangelfulle data, se 1.3. Forskjellen mellom grunnutdanningene og master- og videreutdanningene er ikke overraskende gitt de ulike målgruppene. Det er imidlertid store forskjeller innbyrdes mellom de enkelte grunnutdanningene og master- og videreutdanningene, og noen utdanninger har et høyt *antall* fleksible studenter selv om andelen disse utgjør er relativt liten.

Tabell 2.1 viser at om lag halvparten av utdanningene ikke har noen studenter registrert på fleksible programmer. Videre ser vi at andelen fleksible studenter på de utdanningene som har dette, varierer fra 1 prosent i barnevernspedagogutdanningen til 35 prosent i barnehagelærerutdanningen. Barnehagelærerutdanningen har ellers det høyeste antallet registrerte fleksible studenter blant alle profesjonsutdanningene, med 2 653. Også på sykepleiestudiet finner vi et forholdsvis høyt antall fleksible studenter (1 273), men dette utgjør ikke mer enn 8 prosent av alle sykepleiestudentene. De 1 039 fleksible vernepleiestudentene utgjør derimot 28 prosent av alle studenter på det studiet, som er den nest høyeste andelen blant grunnutdanningene.

Dersom vi ser på utdanningene gruppert etter overordnet fagområde, ser vi klart lavere forekomst av fleksible utdanninger innenfor ingeniørutdanninger enn innenfor helse- og sosialfag og lærerutdanninger. Av 11 355 studenter registrert på ingeniørutdanning høsten 2022 var kun 462, eller 4 prosent, registrert på fleksible studieprogram. 70 prosent av disse studentene går på heltidsprogram basert på samlinger, resten på deltidsprogram. De fleksible ingeniørstudentene er fordelt på tre institusjoner. Flest hadde UiT med 322, mens NTNU og UiS hadde henholdsvis 110 og 30 ingeniørstudenter på fleksible studieprogram.

På barnehagelærerutdanningene er mer enn en av tre studenter registrert på et fleksibelt studieprogram. Rundt 75 prosent av disse går på ulike varianter av deltidsutdanninger, noen er samlingsbaserte, andre ikke. Blant deltidsutdanningene finner vi også de såkalt «arbeidsplassbaserte» studieprogrammene. Disse ble opprettet i 2007 for å bøte på mangelen på barnehagelærere, og kombinerer studier, praksis og arbeid ved at studenten er ansatt i barnehagen i hele studietiden. Den store utbyggingen av barnehageplasser på begynnelsen av 2000-tallet medførte en markant økning i antall ansatte, og i enkelte pressområder (Oslo, Akershus og Rogaland) var utfordringene med å opprettholde andelen utdannede barnehageansatte særlig store. Arbeidsplassbaserte studieprogrammer ble først opprettet på studiesteder i disse fylkene, og senere også i andre fylker med lignende problemer (NOKUT, 2010; Rambøll, 2012).

Andre former for fleksible barnehagelærerutdanninger¹² har likevel eksistert i store deler av landet i lang tid før dette, særlig i Nord-Norge. Mangel på både barnehage- og allmennlærere gjorde at desentraliserte utdanningstilbud (til dels sammenfallende med det vi har definert som «samlingsbaserte utdanninger») ble opprettet i denne landsdelen allerede på 70-tallet. Senere ble lignende typer utdanningstilbud, ofte på deltid, tilgjengelige i andre deler av landet (Brekke m. fl., 2007). NOKUT fant i 2010 at rundt 20 prosent av alle studenter på barnehagelærerstudiet var deltidsstudenter, og så å si alle institusjoner som utdannet barnehagelærere på det tidspunktet hadde deltidsprogrammer (NOKUT, 2010).

Fortsatt er det slik at de fleste institusjonene tilbyr fleksibel barnehagelærerutdanning i tillegg til heltidsutdanning på campus, og andelen studenter på slike programmer ser ut til å ha økt. I 2022 gikk 26 prosent av barnehagelærerstudentene på deltidsprogrammer, og når

¹¹ Vi inkluderer yrkesfaglærerutdanning i denne gruppen, se kap. 2.1.

¹² Barnehagelærerutdanning het tidligere førskolelærerutdanning, endringen skjedde høsten 2013.

vi legger til samlingsbaserte heltidsutdanninger, kommer vi opp i en andel fleksible studenter på 35 prosent (tabell 2.2). Den høyeste andelen fleksible finner vi på UiT, med 75 prosent. De nord-norske institusjonene skiller seg sammen med HINN ut både med en høy andel fleksible studenter og ved at mange av de fleksible studentene går på samlingsbaserte heltidsprogrammer.¹³ På alle andre institusjoner er det en variant av deltidsutdanning som er alternativet til heltidsutdanning på campus. OsloMet har det høyeste *antallet* fleksible studenter med 431, noe som utgjør en andel på 36 prosent. Nesten halvparten av disse går på arbeidsplassbaserte programmer. Studenter på slike programmer utgjorde totalt 15 prosent av studentene på fleksible barnehagelærerutdanninger,¹⁴ og de er registrert ved OsloMet, HVL, UiS, NLA, NU og UiA.

Tabell 2.2 Antall og andel studenter på fleksible og ordinære barnehagelærerutdanninger etter institusjon, 2022

Institusjon	Fleksible	Ordinære	Prosentandel fleksible
OsloMet	431	780	36 %
HINN	327	278	54 %
DMMH	295	683	30 %
USN	259	736	26 %
UiS	254	350	42 %
UiT	247	83	75 %
HVL	218	890	20 %
NU	196	184	52 %
HiØ	134	261	34 %
HVO	131	114	53 %
UiA	60	489	11 %
NLA	57	123	32 %
RS	44	33	57 %
SH	0	9	0 %
Samlet	2 653	5 013	35 %

Også fleksible grunnskolelærerutdanninger var noe som først ble opprettet i Nord-Norge på 70-tallet. I motsetning til det vi har sett for barnehagelærerutdanningene, er det i 2022 bare et fåtall institusjoner utenfor Nord-Norge som tilbyr fleksible grunnskolelærerutdanninger (tabell 2.3). Hovedsakelig er det her snakk om USN og HINN, som har fortsatt med det deres forløpere Høgskolen i Telemark og Høgskolen i Hedmark begynte med allerede for et par tiår siden. I begge disse tilfellene var begrunnelsen for å opprette fleksible utdanninger den samme som for de nord-norske institusjonene, nemlig å bøte på en stor mangel på utdannede lærere og barnehagelærere (Børshem, 2012, s. 3). Selve rekrutteringen til de ordinære campusstudiene var ikke et stort problem for de fleste av disse institusjonene da de startet med fleksible grunnskolelærerutdanninger, men dette har senere blitt et problem. I store byer utenfor Nord-Norge har rekrutteringen til ordinære campusstudier inntil helt nylig stor sett vært god, og her eksisterer det også i svært liten grad fleksible programmer.

¹³ På UiT og HINN går alle de registrerte fleksible studentene på samlingsbaserte heltidsprogrammer. HINN fikk i 2023 tildeling fra Tilskuddsordning for fleksibel og desentralisert utdanning for å videreutvikle barnehagelærerutdanning fra å være en fulltidsutdanning til å bli en deltidsutdanning over fire år.

¹⁴ Denne opptellingen er gjort på grunnlag av studieprogrammer med ordet «arbeidsplassbasert» i navnet. Det er usikkert om alle studieprogrammer av denne typen har dette ordet i navnet.

Som vi ser i tabell 2.3, går det samlet sett i underkant av 1 000 studenter på fleksible grunnskolelærerutdanninger. Mens de fleste fleksible barnehagelærerstudentene går på deltidsstudier, går så å si alle fleksible grunnskolelærerstudenter på samlingsbaserte heltidsstudier. I og med at normert tid for et grunnskolelærerstudium er fem år, vil et deltidsstudium på denne utdanningen strekke seg over svært lang tid, noe som muligens vil begrense attraktiviteten til et slikt program. Totalt går 8 prosent av grunnskolelærerstudentene på fleksible studieprogram. Disse fordeler seg på grunnskolelærerutdanning (GLU) 1–7 og GLU 5–10, der andelene er henholdsvis 11 og 6 prosent.

Tabell 2.3 Antall og andel studenter på fleksible og ordinære grunnskolelærerutdanninger (GLU 1–7 og GLU 5–10 samlet) etter institusjon, 2022

Institusjon ¹⁵	Fleksible	Ordinære	Prosentandel fleksible
USN	406	911	31 %
NU	251	472	35 %
HINN	164	490	25 %
UiT	118	396	23 %
HVL	14	2 153	1 %
UiS	9	728	1 %
HiØ	0	481	0 %
HVO	0	305	0 %
NLA	0	530	0 %
NTNU	0	1 585	0 %
OsloMet	0	1 809	0 %
RS	0	13	0 %
UiA	0	919	0 %
Samlet	982	10 800	8 %

Også når det gjelder sykepleieutdanningen, ble fleksible studier opprettet med sikte på å bedre rekrutteringen til yrket i utkantstrøk. Først ut var studiesteder i Troms, Finnmark og Oppland, der det ble etablert desentraliserte sykepleieutdanninger på begynnelsen av 90-tallet (Helsedirektoratet, 2020). De fleksible sykepleieutdanningene er dag i all hovedsak deltidsutdanninger, og rundt 70 prosent er i tillegg registrert som samlingsbaserte (tallene for samlingsbaserte utdanninger er dog ikke komplette). Det eneste tilfellet vi har registrert av fleksibel sykepleieutdanning på heltid er den desentraliserte utdanningen HINN arrangerer ved Høgskolesenteret i Kongsvinger. Mange institusjoner praktiserer en type sykepleieutdanning som er både på deltid og desentraliserte og som også er mer eller mindre nett- og samlingsbaserte. I mange tilfeller har slike programmer i tillegg et geografisk betinget opptaksområde, avgrenset til regionen der en del av undervisningen finner sted. Dette er ofte mindre steder uten egen campus.¹⁶ En rapport fra Nasjonalt senter for distriktsmedisin i 2020 gir en mer detaljert oversikt over fleksibel sykepleieutdanning (Gaski & Huemer, 2020).

Av sykepleiestudentene på HINN er 40 prosent, eller 337 studenter, registrert på fleksible studieprogram (tabell 2.4). Dette er klart høyest blant institusjonene målt både i antall og andel. UiT ligger nest høyest med 223 fleksible studenter (en andel på 22 prosent), fulgt av

¹⁵ Samisk høgskole er utelatt på grunn av usikre data.

¹⁶ Ulike varianter av denne typen utdanninger er registrert ved NU, HVL, UiA, UiS, UiT, USN, NTNU og HINN.

NU med 182 studenter (14 prosent). Ni av tolv institusjoner som tilbyr sykepleieutdanning, har også fleksible utdanningsprogrammer for denne utdanningen. På lignende måte som med grunnskolelærerutdanningene ser vi at fleksible studenter i sykepleieutdanning først og fremst finnes på andre steder enn i store byer i Sør-Norge. HVLs rundt 100 fleksible studenter i Bergen og VIDs 62 fleksible studenter i Oslo/Sandvika er unntak her.¹⁷

Tabell 2.4 Antall og andel studenter på fleksible og ordinære sykepleieutdanninger etter institusjon, 2022

Institusjon	Fleksible	Ordinære	Prosentandel fleksible
HINN	337	513	40 %
UiT	223	779	22 %
NU	182	1 116	14 %
HVL	154	1 685	8 %
VID	107	1 558	6 %
NTNU	86	1 820	5 %
USN	62	1 324	4 %
HiM	57	380	13 %
UiA	38	947	4 %
UiS	27	914	3 %
HiØ	0	716	0 %
LDH	0	723	0 %
OsloMet	0	1 791	0 %
Samlet	1 273	14 266	8 %

Sju av de elleve institusjonene som tilbyr vernepleieutdanning, har studenter registrert på fleksible programmer.¹⁸ Tabell 2.5 viser hvordan studentene fordeler seg mellom fleksible og ordinære programmer ved de ulike institusjonene. Høyest målt i både andel og antall ligger VID med 55 prosent, eller 318 registrerte studenter. Disse er fordelt mellom VIDs campuser i Stavanger, Bergen og Oslo/Sandvika. Også ved HiM går mer enn halvparten av studentene (158 stykker) på fleksible studieprogrammer. HVL har det nest høyeste antallet fleksible studenter med 202, noe som utgjør 38 prosent av deres vernepleiestudenter. NTNU, UiA og USN har ingen studenter registrert på fleksible studieprogrammer.

¹⁷ Tabell 2.4 viser høyere tall for begge institusjoner. Grunnen til dette er at begge institusjonene har fleksible studenter også på andre campuser enn i Bergen og Oslo.

¹⁸ Her har vi valgt å holde HiØ utenfor, selv om de har én student registrert på fleksibelt tilbud. Samlede tall, oppføring i DBH og institusjonens omtale av studietilbudet tyder på at institusjonen ikke har et fleksibelt tilbud.

Tabell 2.5 Antall og andel studenter på fleksible og ordinære vernepleieutdanninger etter institusjon, 2022

Institusjon	Fleksible	Ordinære	Prosentandel fleksible
VID	318	255	55 %
HVL	202	327	38 %
HiM	158	137	54 %
UiT	119	169	41 %
HINN	97	216	31 %
OsloMet	85	498	15 %
NU	59	115	34 %
HiØ	1	314	0 %
NTNU	0	297	0 %
UiA	0	160	0 %
USN	0	250	0 %
Samlet	1 039	2 738	28 %

Tre av elleve institusjoner som har sosionomutdanning, har studenter på studieprogram vi har registrert som fleksible. Av totalt 276 fleksible studenter går 219 på VID, og alle disse er registrert på VIDs campus i Oslo. Nesten halvparten av VIDs sosionomstudenter går med dette på fleksible studieprogrammer. De øvrige 57 fleksible sosionomstudentene går på NU og UiT, som har en andel fleksible på henholdsvis 11 og 16 prosent.

På barnevernpedagogutdanningen finner vi bare 23 fleksible studenter fordelt på to institusjoner. 18 av disse går på UiT, som dermed har en andel fleksible på 8 prosent.

Som nevnt i kapittel 1.3, har vi for master- og videreutdanningene kun data som sier hvorvidt utdanningene er deltidsprogrammer, og vi mangler oversikt over for eksempel samlingsbaserte heltidsprogrammer. Tallene for fleksible studenter på disse utdanningene tilsvarer derfor tallet på deltidsstudenter.¹⁹ Blant master- og videreutdanningene er det spesialisering i sykepleie og PPU som har de høyeste antallene fleksible studenter, med til sammen over 3 400 (tabell 2.1). På sin side har masterutdanningen i psykisk helsearbeid og yrkesfaglærerutdanningene de høyeste andelen fleksible studenter, med henholdsvis 100 og 94 prosent (dette utgjør rundt 1 150 studenter). Den toårige masterutdanningen i barnevern har et lavere antall studenter og en andel fleksible studenter på litt over en fjerdedel.

Av studentene på master- og videreutdanninger i sykepleie (se avgrensning i kapittel 1.2) er 45 prosent registrert på deltidsprogrammer. Som vi ser i tabell 2.6, er det her stor forskjell mellom institusjonene. Mens flere institusjoner har en noenlunde jevn fordeling mellom deltids- og heltidsstudenter (som HVL, OsloMet, VID, USN, LDH, USN og UiS), har noen institusjoner sterk overvekt av kun den ene formen. HINN og UiO har praktisk talt kun deltidsstudenter, og også UiT har sterk overvekt av dette. På motsatt ende av skalaen ligger NTNU, der 560 av 610 studenter går på heltidsprogrammer, og også NU og HiØ, som har henholdsvis null og to studenter registrert på deltidsprogram. En omfattende oversikt over fleksible utdanningstilbud for spesifikke master- og videreutdanninger i sykepleie finnes i en rapport fra Helsedirektoratet i 2020 (Helsedirektoratet, 2020).

¹⁹ Unntatt for yrkesfaglærerutdanningene, der vi har komplette data.

Tabell 2.6 Antall og andel heltids- og deltidsstudenter på master- og videreutdanninger i sykepleie etter institusjon, 2022

Institusjon	Deltidsstudenter	Heltidsstudenter	Prosentandel deltidsstudenter
HVL	431	346	55 %
OsloMet	275	342	45 %
VID	180	99	65 %
UiT	177	39	82 %
USN	167	186	47 %
LDH	152	170	47 %
HINN	151	2	99 %
UiS	110	138	44 %
NTNU	50	560	8 %
UiA	30	76	28 %
UiO	17	0	100 %
HiØ	2	111	2 %
NU	0	67	0 %
Samlet	1 742	2 136	45 %

På de praktisk-pedagogiske utdanningene finner vi at to av tre studenter er registrert på et deltidsprogram, se tabell 2.7. De fleste av de 19 institusjonene som har studenter i denne utdanningen, har både deltids- og heltidsprogram. Blant institusjonene som kun har heltidsstudenter finner vi noen av de mindre og spesialiserte institusjonene (KHiO, MF, NIH), men også ved UiB og HINN er alle PPU-studenter registrert på heltidsprogram. Omvendt har NU her studenter kun på deltidsprogram.

Tabell 2.7 Antall og andel heltids- og deltidsstudenter på praktisk-pedagogisk utdanning etter institusjon, 2022

Institusjon	Deltids- studenter	Heltids- studenter	Prosentandel deltidsstudenter
OsloMet	325	74	81 %
HVL	290	21	93 %
NU	188	0	100 %
NTNU	145	76	66 %
UiS	125	53	70 %
USN	124	148	46 %
HiØ	94	13	88 %
UiT	88	8	92 %
HVO	80	29	73 %
UiO	66	139	32 %
UiA	54	53	50 %
NMBU	46	12	79 %
NMH	31	31	50 %
BDM	11	0	100 %
HINN	0	52	0 %
KHiO	0	22	0 %
MF	0	2	0 %
NIH	0	38	0 %
UiB	0	85	0 %
Samlet	1 667	856	66 %

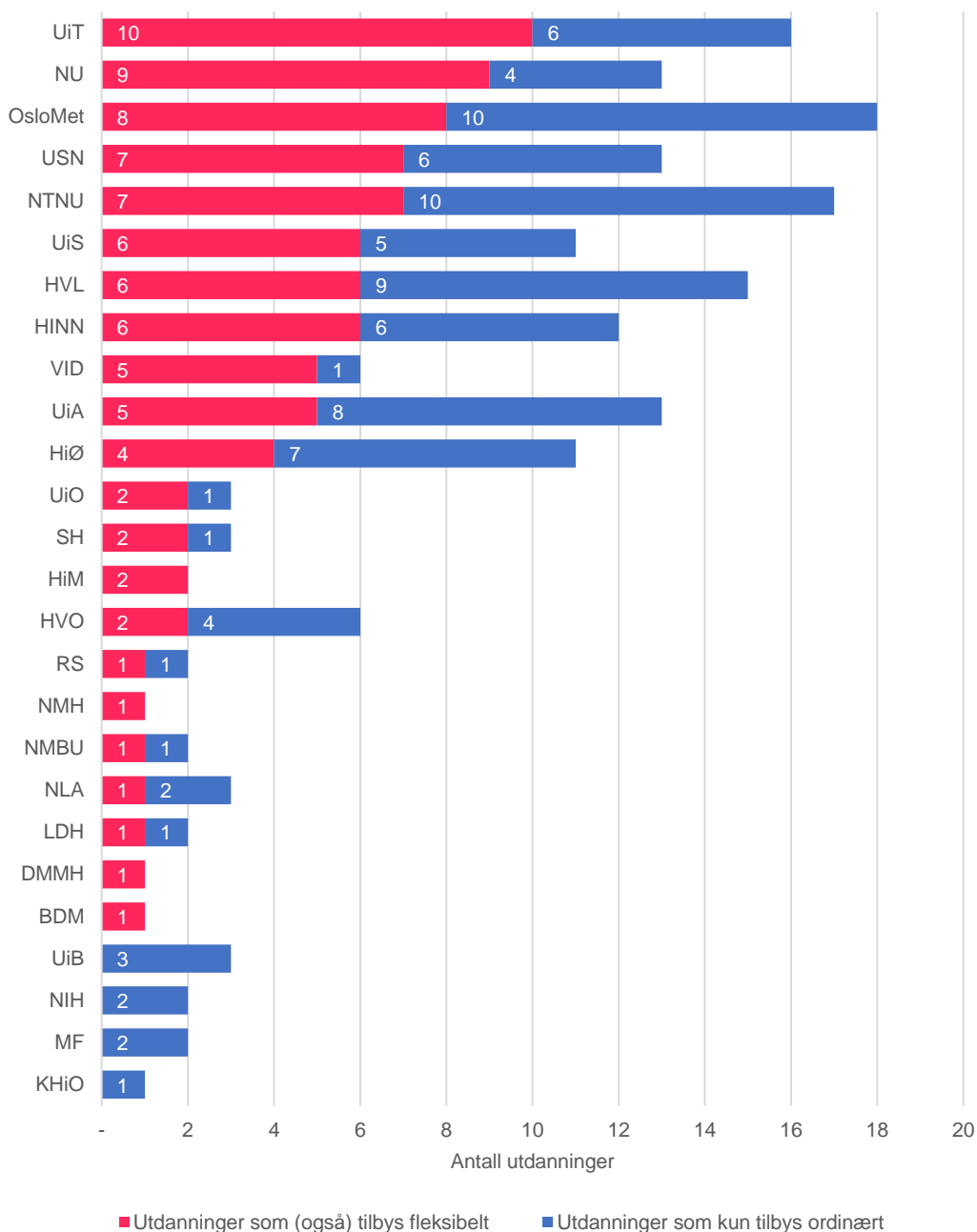
Innenfor den toårige mastergraden i psykisk helsearbeid er alle 515 studenter registrert på fleksible studieprogram, fordelt på HINN, NTNU, NU, OsloMet og UiA. Alle tilbudene er organisert som deltids studieprogrammer. Noen institusjoner bruker betegnelsen «samlingsbasert» i omtalen av programmet på nett, andre gjør det ikke. Som omtalt tidligere kan vi ikke trekke noe klart skille mellom programmer registrert som henholdsvis deltidsstudier og samlingsbaserte studier.

Opptak til den treårige yrkesfaglærerutdanningen administreres gjennom Samordna opptak, og for denne utdanningen har vi derfor data om hvorvidt studieprogrammene er samlingsbaserte eller ikke. Yrkesfaglærerutdanningen tilbys ved OsloMet, NTNU og NU, og av de 670 studentene som var registrert på denne utdanningen i 2022, var 633 registrert på fleksible studieprogram. Ved NTNU og NU er disse studiene uten unntak registrert som «samlingsbaserte». Det samme gjelder i hovedsak studieprogrammene ved OsloMet, som ellers har det høyeste antallet registrerte yrkesfaglærerstudenter med 452. Her er imidlertid et lite mindretall av studentene (37) registrert på ordinære studieprogram.

Figur 2.1 viser hvor mange rammeplanstyrte profesjonsutdanninger de ulike institusjonene tilbyr og fordelingen mellom ordinære og fleksible utdanninger.

Figur 2.1 Antall rammeplanstyrte profesjonsutdanninger som tilbys fleksibelt etter institusjon, 2022²⁰

Tabell 2.8 under viser antall studenter registrert på fleksible og ordinære studieprogram i profesjonsutdanningene og hvor stor andel de fleksible utgjør ved den enkelte institusjon. Tabellen viser tall for grunnutdanninger og master- og videreutdanninger samlet. Tabell 2.9 viser tilsvarende tall for grunnutdanningene alene.

²⁰ Master- og videreutdanninger i sykepleie teller her bare som én oppføring, selv om en institusjon kan tilby flere ulike typer slike utdanninger. Den utgående faglærerutdanningen er utelatt.

Tabell 2.8 Antall og andel studenter på fleksible og ordinære rammeplanstyrte profesjonsutdanninger etter institusjon, 2022

Institusjon	Fleksible	Ordinære	Prosentandel fleksible
OsloMet	1 635	9 343	15 %
UiT	1 332	3 209	29 %
HVL	1 309	8 353	14 %
HINN	1 159	2 327	33 %
NU	1 105	2 583	30 %
USN	1 046	5 136	17 %
VID	875	2 336	27 %
NTNU	628	10 481	6 %
UiS	555	4 334	11 %
UiA	363	4 609	7 %
DMMH	295	683	30 %
HiØ	231	2 801	8 %
HiM	215	517	29 %
HVO	211	808	21 %
LDH	152	893	15 %
UiO	83	1 234	6 %
NLA	57	653	8 %
NMBU	46	174	21 %
RS	44	46	49 %
NMH	31	31	50 %
SH	20	17	54 %
BDM	11	0	100 %
KHiO	0	22	0 %
MF	0	107	0 %
NIH	0	148	0 %
UiB	0	917	0 %
Samlet	11 403	61 762	16 %

Seks institusjoner har mer enn 1 000 fleksible studenter, mens fire av institusjonene ikke har noen studenter på fleksible program overhodet (tabell 2.8). Dersom vi ser på grunnutdanningene alene (tabell 2.9), ser vi at bare UiT har mer enn 1 000 fleksible studenter, og at HINN ligger nærmest med noe over 900. En iøynefallende forskjell mellom de to tabellene er at OsloMet og HVL ligger helt i toppen når det gjelder antall fleksible studenter totalt sett (tabell 2.8), men ikke når det gjelder grunnutdanningsstudenter alene (tabell 2.9). Andelen fleksible studenter ved disse institusjonene går ned fra henholdsvis 15 og 14 prosent til 6 og 7 prosent når vi går fra å se på alle studenter til å se på bare grunnutdanningsstudenter. UiT og HINN har på sin side en andel fleksible på 29 og 33 prosent når viser på alle studenter samlet, og andelen er fremdeles så høy som 25 og 29 prosent når vi bare ser på grunnutdanningsstudenter. Bare DMMH (30 prosent) og HiM (29 prosent) har en høyere andel fleksible grunnutdanningsstudenter, om vi ser bort fra de aller minste institusjonene. For DMMHs del henger den høye andelen sammen med at de bare utdanner studenter på barnehageutdanningen, som er den utdanningen med klart høyest andel fleksible studenter.

De forskningstunge breddeinstitusjonene UiB og UiO, har relativt få studenter innenfor profesjonsutdanningene denne rapporten tar for seg. Ved UiO går samlet sett 6 prosent av profesjonsstudentene på fleksible programmer, og alle disse går på master- og videreutdanningsprogram. For UiB sin del rommer ikke statistikken noen studenter på fleksible program overhodet. Blant nåværende og tidligere høyskoler med relativt likeartet profil og store innslag av profesjonsutdanninger i studieporteføljen, ligger UiA og HiØ i motsatt ende av skalaen fra HINN. Ved UiA går 3 prosent av grunnutdanningsstudentene på fleksible program, og ved HiØ er andelen 5 prosent. I begge tilfeller utgjør dette mellom 135 og 140 studenter.

Mønsteret for 2022 samsvarer i stor grad med det bildet NOKUT tegnet i sin undersøkelse av fleksible profesjonsutdanninger ti år tidligere, der de viste til Høgskolen i Finnmark, Høgskolen i Hedmark, Høgskolen i Nesna, Høgskolen i Volda og Høgskolen i Molde som institusjoner med mye fleksible profesjonsutdanning (Børsheim, 2012). Både figur 2.1 og tabell 2.8 og tabell 2.9 tegner et mønster der avstand til større byområde samt plassering i Nord-Norge er viktige faktorer for utbredelsen av fleksible programmer. Særlig gjelder dette grunnutdanninger. I neste kapittel ser vi nærmere på forholdet mellom fleksibilitet og geografi.

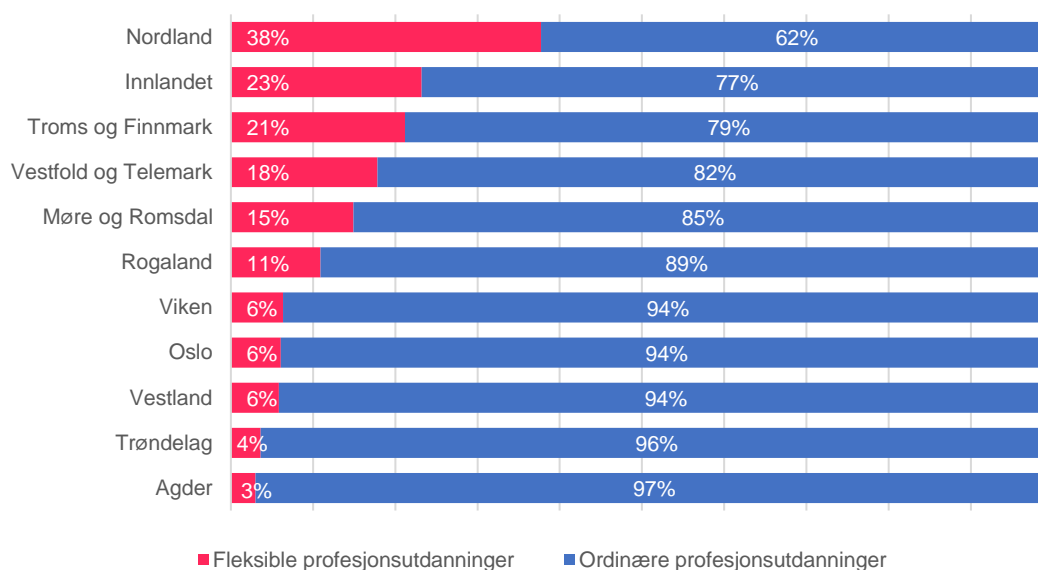
Tabell 2.9 Antall og andel studenter på fleksible og ordinære rammeplanstyrte profesjonsutdanninger etter institusjon, grunnutdanninger 2022

Institusjon	Fleksible	Ordinære	Prosentandel fleksible
UiT	1067	3138	25 %
HINN	925	2273	29 %
USN	727	4802	13 %
NU	725	2516	22 %
VID	644	2215	23 %
HVL	588	7986	7 %
OsloMet	522	8830	6 %
UiS	320	4109	7 %
DMMH	295	683	30 %
HiM	215	517	29 %
NTNU	196	9776	2 %
UiA	139	4480	3 %
HiØ	135	2677	5 %
HVO	131	779	14 %
NLA	57	653	8 %
RS	44	46	49 %
SH	20	17	54 %
MF	0	105	0 %
NIH	0	110	0 %
NMBU	0	162	0 %
LDH	0	723	0 %
UiB	0	783	0 %
UiO	0	1095	0 %
Samlet	6 750	58 475	10 %

2.2 Fleksibilitet og geografi

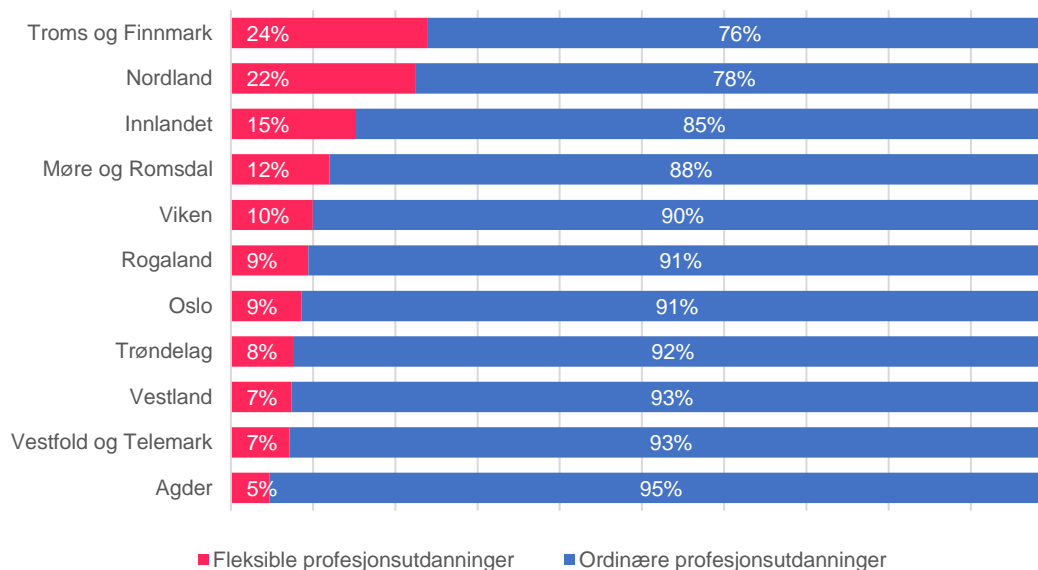
Når vi gjør fylkesvise og andre regionale sammenligninger, er det lite hensiktsmessig å inkludere master- og videreutdanninger. Det finnes langt flere av disse utdanningene i sentrale strøk, og samtidig er det langt vanligere at master- og videreutdanninger er organisert som fleksible studier enn det som er tilfelle for grunnutdanninger. For å unngå å sammenligne ulike typer utdanninger når vi sammenligner fylker og regioner, vil vi i dette delkapittelet derfor bare se på grunnutdanninger. Med dagens flercampusstruktur er ikke institusjonenes geografiske tilstedeværelse nødvendigvis avgrenset til et enkelt fylke. Figur 2.2 tar derfor utgangspunkt i de enkelte studiesteders fylkestilhørighet, og viser fordelingen av studenter på fleksible og ordinære program i hvert fylke.

Figur 2.2 Fordeling av registrerte studenter på fleksible og ordinære profesjonsutdanninger etter studiestedets fylke, grunnutdanninger, 2022

Nordland skiller seg klart fra alle andre fylker, og har en andel fleksible studenter på 38 prosent. Også i Innlandet og i Troms og Finnmark er andelen over 20 prosent. Nederst i figuren finner vi fem fylker med en andel fleksible studenter på 6 prosent eller lavere. Tar vi utgangspunkt i studentenes hjemfylke, får vi et litt annet bilde, selv om hovedmønstre i fordeling mellom landsdeler er gjenkjennelige (se figur 2.3).

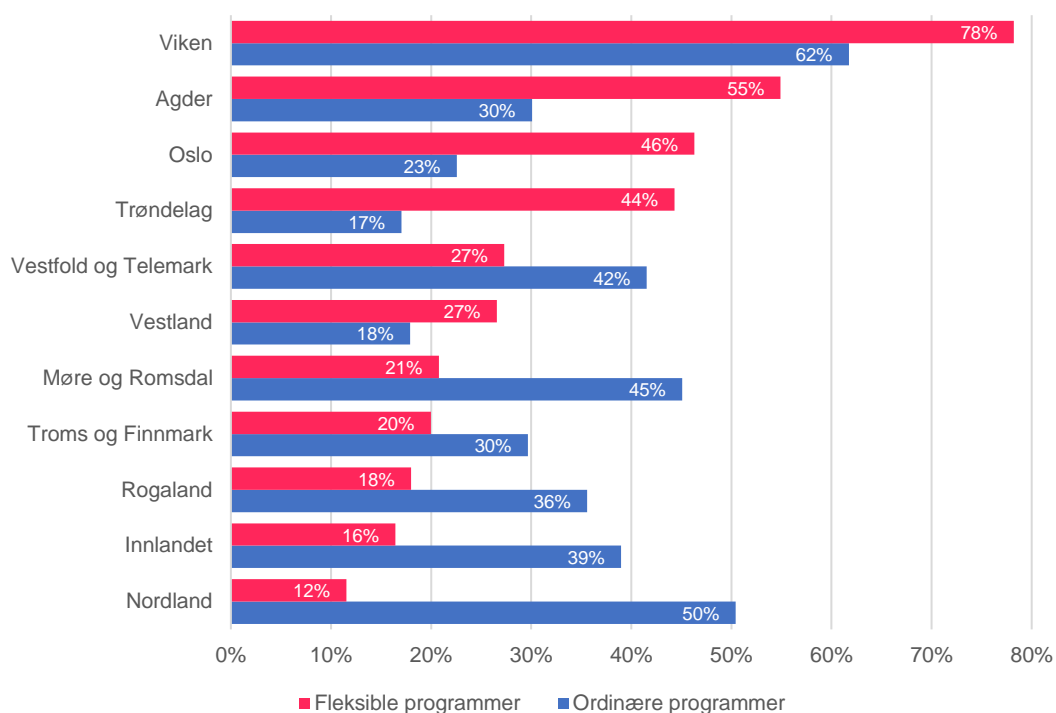
Figur 2.3 Fordeling av registrerte studenter på fleksible og ordinære profesjonsutdanninger etter studentens hjemfylke, grunnutdanninger, 2022

Her ser vi at studenter som kommer fra Nord-Norge i større grad går på fleksible programmer enn studenter fra andre deler av landet. Ellers er forskjellene mellom fylkene mindre når studentene sorteres etter hvilket fylke de kommer fra (figur 2.3) enn når de sorteres etter hvilket fylke de studerer i (figur 2.2). Dette har sammenheng med at mange studenter studerer i et annet fylke enn det de kommer fra (figur 2.4).

Som vi ser i figur 2.4, er en relativt liten andel av de ordinære studentene fra Vestland, Trøndelag og Oslo registrert på studier utenfor hjemfylket. For fleksible studenter fra disse fylkene er andelen derimot klart høyere. Et stikk motsatt bilde ser vi blant studenter fra Nordland. Mens hele 50 prosent av de ordinære studentene fra Nordland er registrert ved et studiested i et annet fylke, er den tilsvarende andelen 12 prosent for fleksible studenter. Tilsvarende bilde ser vi fra Innlandet, Møre og Romsdal og i noen grad Rogaland, Vestfold og Telemark og Troms og Finnmark. Viken skiller seg ut ved at mindre enn 40 prosent av studentene derfra studerer i hjemfylket. For alle profesjonsstudentene samlet er andelen som er registrert ved et studiested utenfor eget hjemfylke så å si den samme for fleksible som for ordinære studenter, med om lag 35 prosent. Flyttemønsteret er imidlertid slik at de fylkene der mange av de hjemmehørende studentene går på fleksible programmer, ofte har en stor utflytting av studenter som går på ordinære programmer i andre fylker. Tilsvarende går det en viss strøm av studenter ut av fylker med lav andel fleksible for å gå på fleksible programmer i andre fylker.

Figur 2.4 Andel studenter registrert på campus i annet fylke enn hjemfylket, fleksible og ordinære programmer, grunnutdanninger, 2022

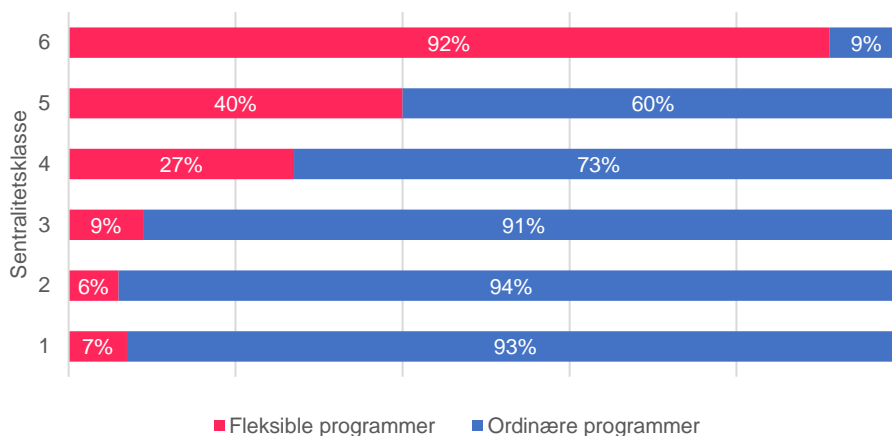

NOKUT skrev i 2012 at norske høyere utdanningsinstitusjoner tradisjonelt «hovedsakelig hadde hatt desentraliserte tilbud i egen region, dvs. i eget fylke», men at det på dette tidspunktet var tendenser til endring (Børsheim, 2012). Ut fra de dataene vi har brukt, ser det ikke ut til at dette er en tendens som har preget utviklingen sterkt siste tiår når det gjelder profesjonsutdanningene vi ser på her. Enkelte eksempler finnes, som USNs tilbud ved studiesenteret i Finnsnes og HVLs tilstedeværelse ved Høgskolesenteret i Kristiansund. Hovedbildet er likevel at høyskoler og universiteter dekker sin egen region.

Figur 2.5 viser den geografiske dimensjonen ved fleksible studier i et sentralitetsperspektiv²¹. Når det gjelder studentenes hjemsted, har vi ikke hatt tilgang til mer presise opplysninger enn fylke. Figur 3.5 viser derfor bare hvor studentene studerer, uavhengig av hvor de bor eller hvor de kommer fra. Bildet er uansett tydelig: Jo mindre sentral kommune studiestedet ligger i, jo større andel studenter på fleksible programmer. Aller høyest ligger studiesteder i sentralitetsklasse 6 (Kautokeino og Nesna) med en andel fleksible studenter på over 90 prosent, men her er det samlede studenttallet ikke høyere enn 200. I sentralitetsklasse 5 finner vi litt over 1 200 studenter, og 40 prosent av disse går på fleksible studieprogrammer. I klasse 4 er antallet studenter 7 300, og andelen fleksible 27 prosent. Lavest andel fleksible studenter finner vi i de tre mest sentrale klassene (1, 2 og 3) med mellom 6 og 9 prosent, men her er det samlede antallet studenter nesten 56 000. Flesteparten av de fleksible studentene studerer derfor ved sentralt beliggende studiesteder, samtidig som fleksibelandelen er klart høyest på de minst sentrale studiestedene.

²¹ Sentralitetsindeksen gir et mål for hver kommunes sentralitet (SSB, 2023).

Figur 2.5 Andel studenter på fleksible programmer av alle studenter etter campuskommunenes sentralitetsklasse, 2022. Grunnutdanninger

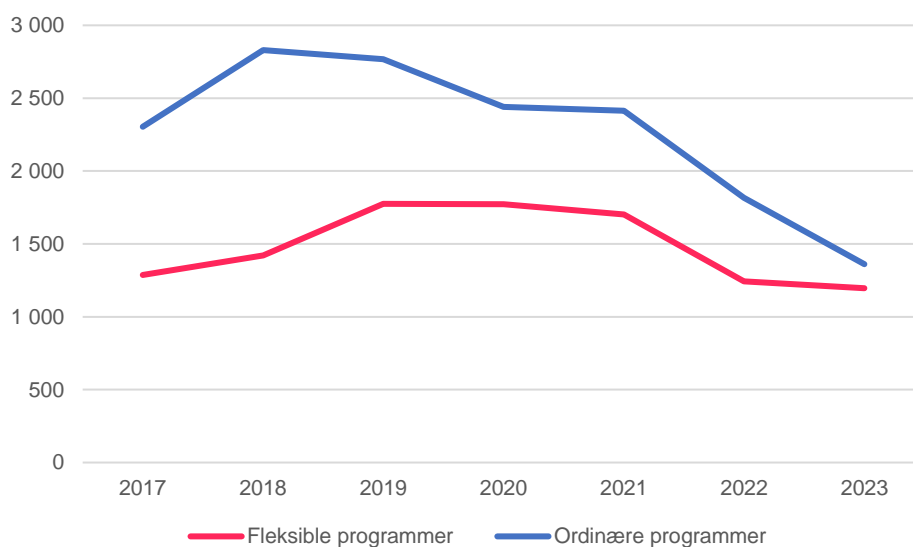

2.3 Søkning til fleksible profesjonsutdanninger

Søkningen til ulike studieprogram er en viktig indikator for hvor etterspurte tilbudene er. I dette delkapitlet ser vi på hvordan søkningen til henholdsvis fleksible og ordinære grunnutdanninger har utviklet seg siden 2017. Vi har data for lærerutdanninger og ingeniørstudier, men ikke sykepleieutdanningen på grunn av omfattende bruk av lokale opptak til disse studiene.

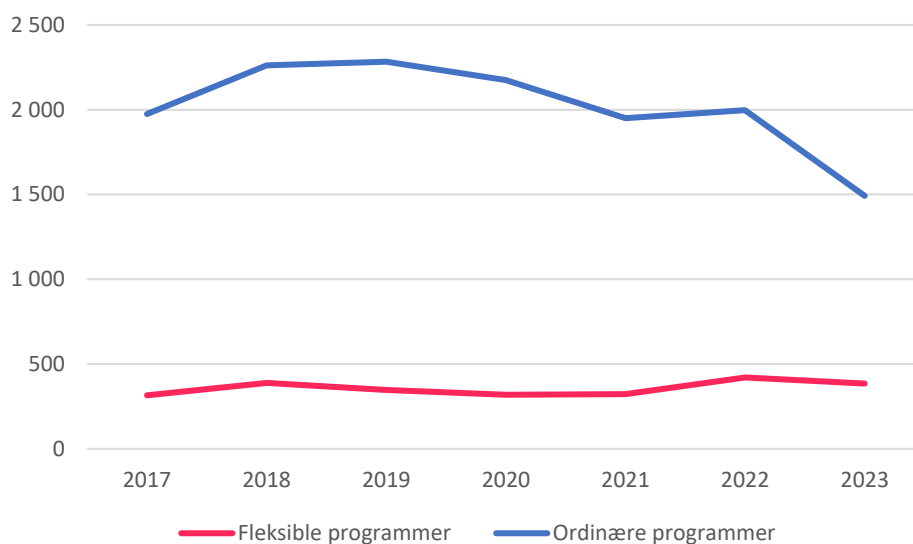
Både innenfor barnehage- og grunnskolelærerutdanningene har antallet førstevalgssøkere til de ordinære tilbudene gått ned i perioden, mens søkningen til fleksible programmer var omtrent den samme i 2023 som fem år tidligere. Det er altså ikke flere som søker seg til fleksible programmer på disse utdanningene, men søkerne til fleksible tilbud utgjør en stigende andel av det totale antallet søkere. Barnehagelærerutdanningene har den høyeste andelen søkere til fleksible tilbud i 2023, hvor nesten halvparten av førstevalgssøkerne søkte om opptak på fleksible studier, se figur 2.6.

Figur 2.6 Førstevalgssøkere til barnehagelærerstudiet

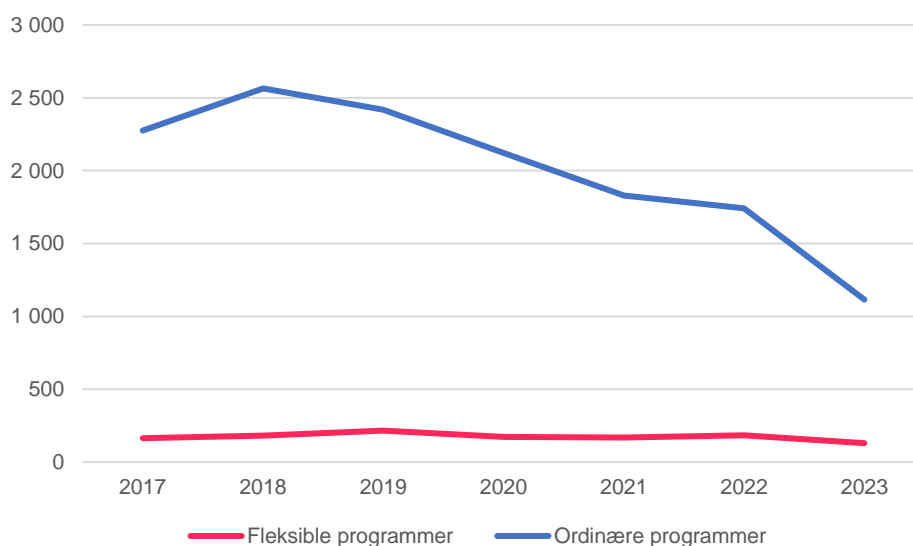
Figur 2.7 og figur 2.8 viser utviklingen for grunnskolelærerutdanningene. For GLU 1–7 gikk antallet førstevalgssøkere til ordinære programmer ned fra om lag 2 000 i 2017 til i underkant av 1 500 i 2023. I samme periode hadde tilsvarende tall for fleksible programmer økt fra ca. 320 til ca. 390.

Figur 2.7 Førstevalgssøkere til GLU 1–7

For GLU 5–10 har tallet på førstevalgssøkere til ordinære studier falt langt kraftigere, fra om lag 2 300 i 2017 til drøyt 1 100 i 2023. Her var tallet også på førstevalgssøkere til fleksible programmer gått noe ned i perioden, fra 164 til 130.

Figur 2.8 Førstevalgssøkere til GLU 5–10

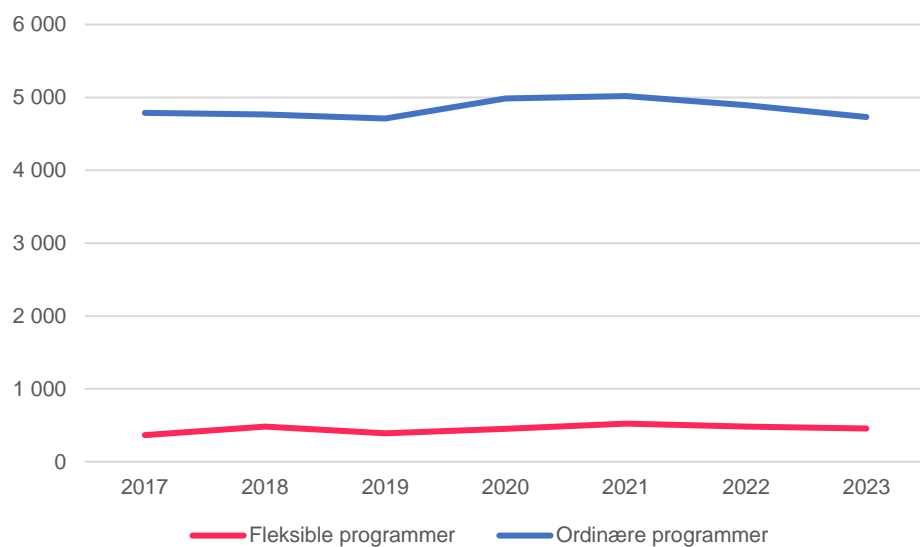

Yrkesfaglærerutdanningen tilbys i alle hovedsak som fleksible studier (se kapittel 2.1), og dette reflekteres nødvendigvis også i søkningen.

Figur 2.9 viser utviklingen for ingeniørstudiene. Her har antallet førstevalgssøkere til både fleksible og ordinære utdanninger holdt seg stabilt i perioden 2017–2023.

Figur 2.9 Førstevalgssøkere til ingeniørstudiene

Ut fra hovedmønsteret i søkningen til fleksible og ordinære programmer, kan det være fristende å spørre om slike tilbud vinner økt oppslutning blant studenter i sin alminnelighet.²² I neste del skal vi se nærmere på hva som skiller studentene på de to utdanningstypene, men datamaterialet vårt tillater dessverre ikke en sammenlikning over tid.

²² En NIFU-rapport peker på at søkere som ikke kommer inn på sykepleieutdanninger andre steder i landet har søkt seg til desentraliserte sykepleieutdanninger i Nordland. Dette er studenter som ikke primært ønsker å gå et fleksibelt studieprogram. Vi vet ikke noe om hvor utbredt dette fenomenet eventuelt er på denne og andre utdanninger i ulike deler av landet i dag. (Høst m. fl., 2019)

3 Fleksible studenter

Et hovedformål med fleksible utdanninger er å nå ut til deler av befolkningen som ikke ville fulgt et tradisjonelt campusbasert heltids studietilbud. I dette kapitlet skal vi se nærmere på ulike kjennetegn ved studentene etter hvilken type utdanning de følger.

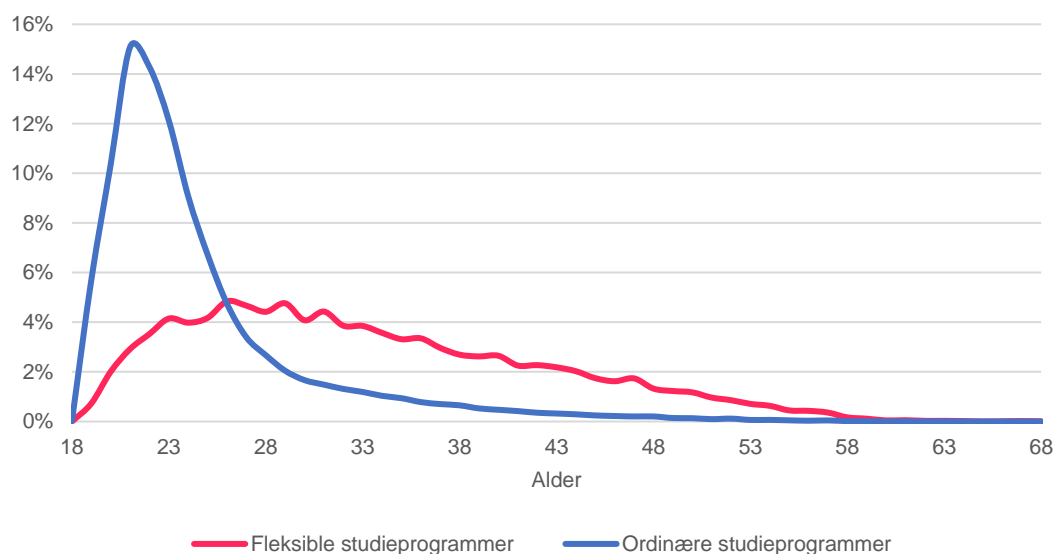
3.1 Alder

Sysselsettingsutvalget (NOU 2021: 2) peker på at livslang læring er viktig for den enkeltes mulighet til å holde egen kompetanse oppdatert og relevant i et omskiftelig arbeidsliv. Også arbeidsliv og samfunn er avhengig av oppdatert kompetanse for å utvikle tjenester og arbeidsplasser og for å foreta nødvendig omstilling. Fleksibel utdanning er et svar på disse behovene. Nedenfor ser vi nærmere på aldersprofilen til de fleksible studentene versus de ordinære.

Figur 3.1 viser aldersfordelingen for studenter på fleksible og ordinære studieprogrammer. Mens over 80 prosent av de ordinære studentene er i alderen 19–27 år, er de fleksible studentene langt mer spredt i alder. Kun 31 prosent av de fleksible studentene er i alderen 19–27 år og hele 28 prosent er eldre enn 38 år. Blant studenter på ordinære studieprogrammer er 4 prosent over 38 år.

I snitt er fleksibelstudentene i denne rapporten nesten ni år eldre enn studentene på ordinære studieprogram. Mens gjennomsnittsalderen for studenter på ordinære studietilbud er 24,6 år, er gjennomsnittlig alder for studenter på fleksible utdanninger 33,4 år. Disse forskjellene må imidlertid ses i sammenheng med at master- og videreutdanninger utgjør en særlig stor andel av de fleksible studentene, og at disse utdanningene generelt har eldre studenter.

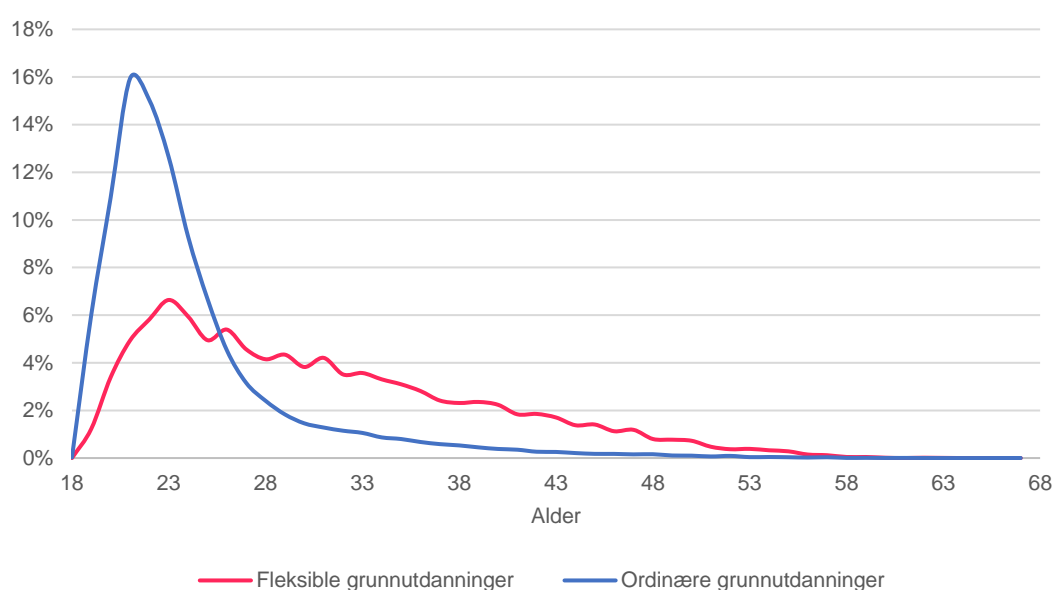
Figur 3.1 Prosentvis aldersfordeling blant studenter på fleksible og ordinære studieprogrammer, 2022

Aldersfordelingen blant fleksible studenter på institusjonsnivå er særlig preget av hvilke utdanninger institusjonene tilbyr. Institusjoner med mye master- og videreutdanning har også eldre fleksible studenter.

Figur 3.2 viser kun grunnutdanningene og forskjellen i alder mellom fleksible og ordinære studenter. Studentene på fleksibel grunnutdanning er i gjennomsnitt 6,7 år eldre enn studentene på ordinære grunnutdanninger. Innen master- og videreutdanningene er aldersforskjellen på fleksible og ordinære studenter noe mindre, 4,6 år. Mens snittalderen på fleksible master- og videreutdanninger er 37 år, er tilsvarende tall for ordinære master- og videreutdanninger 32,5 år.

Figur 3.2 Aldersfordeling innen fleksible og ordinære grunnutdanninger, andel 2022

Størst forskjell i snittalder mellom de fleksible og de ordinære studentene finner vi innen den utgående faglærerutdanningen (13,7 år), sosionomutdanning/sosialt arbeid (9,2 år), toårig masterutdanning i barnevern (8,8 år), ingeniørutdanning (8,1 år) og PPU (8 år). Det er i disse utdanningene man henter ut de største gevinstene av fleksibel utdanning i den grad målet er å gjøre utdanning tilgjengelig for bredere aldersgrupper. For faglærerutdanningen kan imidlertid den store aldersforskjellen delvis forklares med forskjeller i målgruppe for de fleksible og ordinære studieprogrammene. Samtlige av de fleksible faglærerstudentene går på utdanning for tospråklige lærere, som retter seg mot studenter med minoritetsspråklig bakgrunn. Studentene på de ordinære programmene, derimot, tar utdanning for praktiske/estetiske fag, som er åpen for alle søkere. Det er også verdt å nevne barnehagelærerutdanningen, som med sine over 2 600 fleksible studenter har en forskjell i snittalder på 7,5 år.

Minst er aldersforskjellene mellom fleksible og ordinære studenter innen videreutdanning i sykepleie (1,1 år) og yrkesfaglærerutdanning (2,3 år). I begge disse utdanningene er arbeidspraksis oftest et opptakskrav, noe som også bidrar til å drive opp gjennomsnittsalderen blant de ordinære studentene, slik at kontrasten til de fleksible studentene blir mindre.

Når vi sammenligner studenter på fleksible grunnutdanningsprogrammer, er det forholdsvis små forskjeller i alder mellom studentene i sentrale og mindre sentrale strøk.²³ Det er likevel en svak tendens til at studentmassen ved de minst sentrale studiestedene er yngre enn andre steder. Studentene i sentralitetsklasse 1 er eldst, med en gjennomsnittsalder på 33 år.²⁴ I sentralitetsklasse 2, 3, 4 og 5 er studentene i gjennomsnitt 30-31 år gamle, mens det tilsvarende tallet er 29 år i sentralitetsklasse 6 (Kautokeino og Nesna). Målt i medianalder er også studentene i sentralitetsklasse 5²⁵, i likhet med studentene i klasse 6, ett til to år yngre enn dem i klasse 2 til 4. Studentene i klasse 1 er klart eldst, også målt på denne måten. For ordinære grunnutdanningsprogrammer er tilsvarende forskjeller mellom sentralitetsklasser svært små.

I kapittel 2.3 reiste vi spørsmål om rekrutteringen til fleksible programmer er i ferd med å endres og at en stadig større andel av studentene trekkes mot slike programmer. For å undersøke dette ville det være interessant å se på aldersfordelingen i de fleksible utdanningene over tid. Datagrunnlaget for denne rapporten åpner ikke for en slik analyse, men det vil være naturlig å følge dette nærmere opp i det videre arbeidet med fleksible utdanninger.

3.2 Kjønn

Kjønnsfordelingen i høyere utdanning totalt har nå i flere år ligget på 60/40 mellom kvinner og menn. For utdanningene i denne rapporten er fordelingen 69/31 for kvinner og menn. Den forhøyete overrepresentasjonen av kvinner må ses i sammenheng med at store utdanninger i utvalget, som lærer- og sykepleieutdanning, er sterkt dominert av kvinner. Omvendt trekker ingeniørutdanningene ned kvinneandelen, men studentene på disse utdanningene utgjør kun 16 prosent av utvalget. Figur 3.3 viser prosentandelen kvinner i ulike utdanninger, fordelt på fleksible og ordinære programmer. Kvinnedominansen innen både fleksible og ordinære programmer er høyest på videreutdanning i sykepleie (hhv. 93 og 90 prosent), masterutdanning i barnevern (89 og 88 prosent) og sykepleieutdanning (87 og 86 prosent).

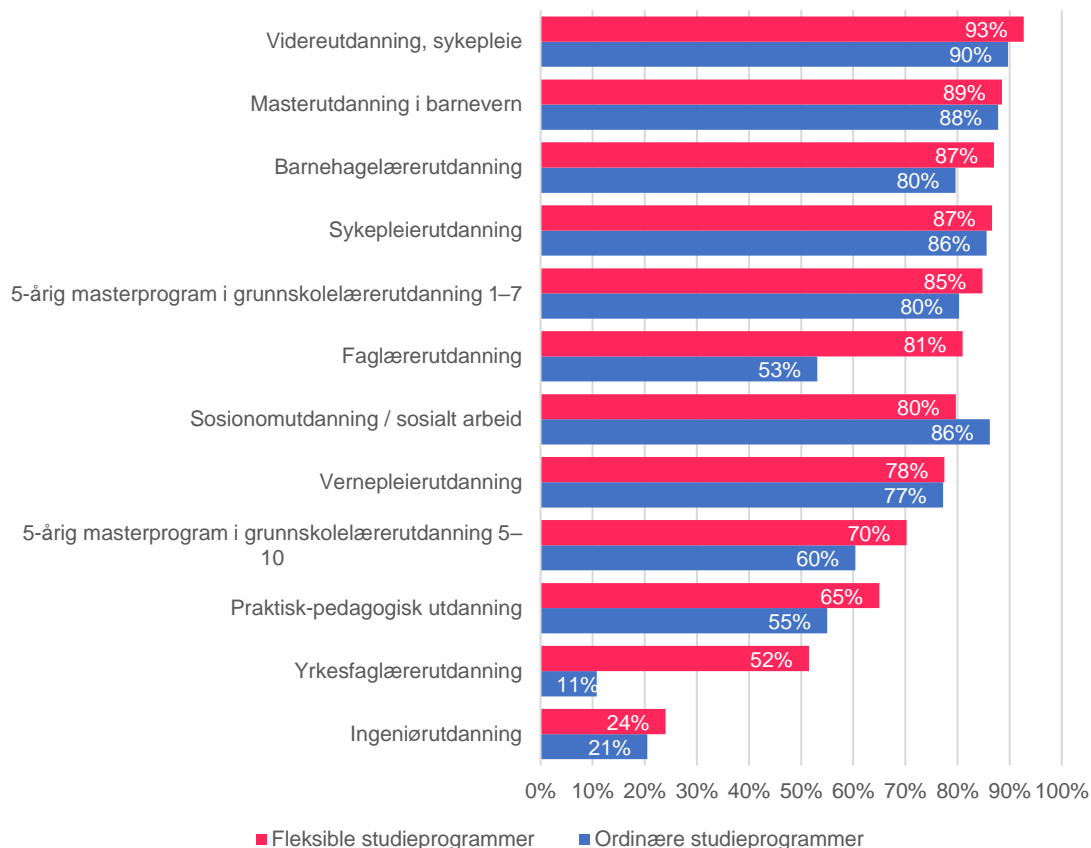
Blant de fleksible utdanningene er kvinneandelen hele 78 prosent, mot 67 prosent i de ordinære. De fleste utdanningene i figur 3.3 har større kvinneandel på de fleksible enn de ordinære programmene. For enkelte utdanninger er imidlertid kjønnsforskjellene noe mindre i de fleksible studieprogrammene, sammenlignet med de ordinære tilbudene. For utdanningene med et tilstrekkelig antall studenter til å sammenligne fleksible og ordinære programmer gjelder det først og fremst sosionomutdanning / sosialt arbeid og ingeniørutdanning.

²³ Å se på tall for master- og videreutdanninger vil gi lite mening, siden disse utdanningene i svært liten grad finner sted på de minst sentrale studiestedene.

²⁴ Det er her Oslo som skiller seg ut, med en gjennomsnittsalder på nesten 35 år. Også studiesteder i Lillestrøm og Bærum ligger i sentralitetsklasse 1, men disse er ikke eldre enn studenter på studiesteder i andre sentralitetsklasser.

²⁵ Kommuner i sentralitetsklasse 5 viser her til Alstahaug, Hadsel, Målselv, Sør-Varanger, Sogndal, Tynset og Ål.

Figur 3.3 Kvinneandel per utdanning, fordelt på fleksible og ordinære studieprogrammer, 2022

3.3 Studiekompetansegrunnlag

De fleksible studentene skiller seg også noe fra de ordinære når det gjelder studiekompetansegrunnlag.²⁶ Mens 96 prosent av studentene på ordinære studieprogram innenfor grunnutdanningene har generell studiekompetanse, er tilsvarende tall for de fleksible programmene 89 prosent. På yrkesfaglærerutdanningene var hele 65 prosent av studentene registrert med realkompetanse. På ingeniørutdanningene hadde 17 prosent annet grunnlag enn generell studiekompetanse. På disse to utdanningene er forekomsten av andre studiekompetansegrunnlag imidlertid ikke knyttet til hvorvidt studiene er fleksible eller ikke.

Størst forskjell i studiekompetansegrunnlag mellom fleksible og ordinære studier finner vi i barnehagelærerutdanningen, hvor 18 prosent av de fleksible studentene er registrert med realkompetanse. På vernepleierutdanningen er denne andelen 9 prosent og på sosionomutdanningen 8 prosent. Blant studenter på ordinære programmer innenfor disse utdanningene har så godt som alle generell studiekompetanse. Andelen med realkompetanse øker med alderen på studentene.²⁷

²⁶ Studiekompetansegrunnlag her sier ikke noe om opptaksgrunnlag til det aktuelle studiet, men er generell informasjon institusjonene rapporterer om den enkelte student til DBH.

²⁷ Realkompetansevurdering til høyere utdanning kan gis for søkere over 25 år som ikke har generell studiekompetanse.

3.4 Statsborgerskap

Med tanke på målet om at fleksible tilbud skal bidra til at utdanningene når andre grupper enn de ordinære studiene, har vi også sett på studentenes statsborgerskap. Det er imidlertid en noe problematisk variabel å bruke. For det første er gruppen av studenter med utenlandsk statsborgerskap svært heterogen og består av både internasjonale studenter, innvandrere, flyktninger og asylsøkere fra ulike land og verdensdeler. Vi har ikke informasjon om studentenes oppholdsgrunnlag i Norge, og i denne rapporten ser vi på hele gruppen under ett. Mange studenter med innvandrerbakgrunn vil trolig ha norsk statsborgerskap, og dataene våre kan ikke si noe om disse. For det andre er selve datagrunnlaget begrenset, etter at Samordna opptak fra 2021 sluttet å registrere statsborgerskap. For å redusere forekomsten av oppføringer med ukjent statsborgerskap, legger vi følgende utvalg til grunn når vi sammenlikner norske med ikke-norske statsborgere:

- i) studenter registrert på grunnutdanninger i 2022 som er tatt opp i 2020 eller tidligere, og
- ii) alle studenter registrert på master- og videreutdanninger i 2022.

Totalt utgjør dette 35 054 studenter med kjent statsborgerskap.²⁸

Våre funn viser at gruppen med utenlandske statsborgere på de rammeplanstyrte profesjonsutdanningene er liten, kun om lag 800 personer. Sammenlignet med det totale antallet utenlandske statsborgere som er registrert bosatt i Norge, er denne gruppen kraftig underrepresentert på både fleksible og ordinære profesjonsutdanninger. Det er allikevel interessant å se hvordan de som faktisk tar en profesjonsutdanning fordeler seg på fleksible og ordinære program. Samlet går 35 prosent av de utenlandske statsborgerne i utvalget på fleksibel utdanning, mot 21 prosent av de norske. På grunnutdanningene er andelen som går på fleksible programmer henholdsvis 21 og 11 prosent for utenlandske og norske statsborgere. Vi må understreke at dette er små tall, i dette utvalget utgjør utenlandske statsborgere på grunnutdanninger bare 426 studenter mot 26 924 norske. Tendensen er likevel at andelen fleksible studenter er høyere blant utenlandske studenter enn blant norske.

Hva forskjellen mellom utenlandske og norske studenter i utvalget skyldes, gir våre data ikke grunnlag for å fastslå. Alder ser imidlertid ut til å forklare noe av variasjonen. I grunnutdanningene er de utenlandske statsborgerne betydelig eldre enn de norske, i gjennomsnitt åtte år, og som vi har sett tidligere i dette kapitlet, velger eldre studenter oftere fleksibel utdanning. På master- og videreutdanninger er bildet motsatt. Der går 50 prosent av de utenlandske studentene på fleksible programmer, mot 58 prosent av de norske. Selv om aldersforskjellen mellom de to gruppene er vesentlig mindre enn innenfor grunnutdanningene, er de utenlandske statsborgerne eldst også her (i gjennomsnitt tre år). For studentene på master- og videreutdanninger ser det dermed ut til å være andre faktorer enn alder som forklarer forskjellen mellom utenlandske og norske studenters deltakelse på fleksible tilbud.

²⁸ I tillegg til 250 studenter med ukjent statsborgerskap.

4 Fleksible studier – gjennomføring og frafall

Fleksible studier gjør utdanningen mer tilgjengelig. Men blir de fleksible utdanningene like gode som de ordinære campusbaserte heltidsutdanningene? I dette kapittelet skal vi nærme oss den problemstillingen ved å se på indikatorene gjennomføring og frafall. Hvordan er gjennomføringen og frafallet i de fleksible utdanningene når vi sammenlikner med heltids campusstudier? Aller først skal vi imidlertid drøfte fleksible utdanning i lys av kvalitetsbegrepet og se eksempler på hvordan spørsmålet om kvalitet og fleksibilitet er tatt opp av aktører i høyere utdanning.

4.1 Fleksibilitet og kvalitet

NIFU utga i 2020 kunnskapsoppsummeringen *Fleksibel opplæring for voksne* (Wollscheid m. fl., 2020). I tråd med hva vi skrev i kapittel 1.2, viste rapporten til at «fleksibel opplæring er et svært komplekst fenomen». Man kan derfor vanskelig gi en enhetlig vurdering av kvalitetsaspekt og utfordringer ved fleksibel utdanning. Rapporten peker imidlertid på at de fleste former for fleksibel utdanning stiller krav til studentenes selvregulering, og at det her er stor variasjon mellom studenter. Fleksible programmer må utformes på en måte som tar hensyn til de utfordringene den aktuelle læringssituasjonen innebærer.

Blant NOKUTs «kvalitetsområder for studieprogram» (NOKUT, 2022) har *læringsbanen* relevans når vi vurderer særskilte kvalitetsutfordringer for fleksible utdanninger. Med læringsbane mener NOKUT hele studentens liv på et lærested, fra opptak til mottatt vitnemål. Det handler om studentens aktive deltakelse og læring i et faglig og sosialt fellesskap. For mange fleksible utdanninger, der studentene studerer på ulike steder til ulike tider, kan det være vanskeligere enn på campus å skape godt fungerende fellesskap. I tillegg kan selve *programdesignet*, et annet av NOKUTs kvalitetsområder for studieprogram, by på utfordringer på grunn av begrensningene kravet til fleksibilitet skaper. Det kan imidlertid legges til at en del fleksible studenter, ikke minst de arbeidsplassbaserte barnehagelærerstudentene, er i relevant arbeid ved siden av studiene. Selv om fellesskapet på studiestedet ikke skulle fungere godt, vil mange av disse være del av et faglig fellesskap på arbeidsplassen. De vil også ha en helt annen tilgang til praksis og profesjonsekspert i faget sitt enn ordinære studenter som bare er ute i praksis gjennom studiet. Hvor stor andel av de fleksible studentene dette gjelder, er likevel usikkert.

Med umiddelbar relevans for utdanningene denne rapporten fokuserer på, gjennomførte NOKUT i 2012 en undersøkelse om kvalitetsutfordringer i fleksible profesjonsutdanninger, og pekte på noen egne utfordringer for slike utdanninger (Børsheim, 2012). Det er naturlig å se de følgende vurderingene i lys av de nevnte utfordringene knyttet til læringsbane og programdesign:

- Redusert undervisningstid gir mindre tid for diskusjon og refleksjon i møtene mellom faglærer og student, noe som kunne være uheldig for utviklingen av holdninger og kritisk vurderingsevne i yrkesutøvelsen.
- Mangelen på tid i undervisningen ble også en utfordring for muligheten til fordypning i lærestoffet. Det ble desto mer pugging og reproduksjon, samt liten tid og få ressurser til å gi studenter som sto i fare for å sakke akterut god hjelp og oppfølging.

- Praksis viste seg å være et større problem i de fleksible utdanningene enn i campusutdanningene. Både i samlings- og nettbaserte utdanninger var det håp om at mer bruk av IKT var svaret på behovet for mer informasjon, bedre kommunikasjon og bedre planlegging, gjennomføring og etterarbeid knyttet til praksisperiodene.

For kvalitet i praksisdelen av utdanningen vurderte NOKUT at «det mangler både teknologi og kunnskap for å ta i bruk IKT som middel for å oppnå en bedre samhandling rundt praksis i de fleksible profesjonsutdanningene» (Børsheim, 2013), men slo samtidig fast at «[ø]kt bruk av IKT kan [...] være svaret på spørsmålet om hvordan kvaliteten på praksis i fleksible profesjonsutdanninger skal kunne heves» (Børsheim, 2012). Utviklingen innenfor IKT de drøye ti årene siden NOKUTs undersøkelse har vært omfattende, uten at det er gjort noen samlende kartlegging av hva det har hatt å si for kvaliteten i fleksible profesjonsutdanninger.

Samtidig som fleksibel utdanning kan by på utfordringer for undervisning og læring, kan andre forhold tilsi økt kvalitet og bedre gjennomføring i fleksible studier. NOKUT pekte på at fleksible studenter på viktige områder kunne skille seg fra studenter på ordinære utdanninger:

Til gjengjeld fikk institusjonene det som i et intervju ble beskrevet som «eksistensielt motiverte studenter», som bare hadde ett alternativ på søknaden og som hadde valgt studiet både fordi det var fleksibelt og fordi de visste at det gav jobbmuligheter på hjemstedet. Mange brakte med seg gode eksempler fra arbeid i relevant yrke, noe som beriket undervisningen i mange fag. (Børsheim, 2012)

Studiebarometeret henter inn svar fra et utvalg studenter på ett enkelt kull på de ulike studieprogrammene. Når antallet fleksible studenter i utgangspunktet er forholdsvis lavt, blir dermed respondenttallet fra denne gruppen stort sett for lavt til at det blir meningsfullt å sammenligne dem med ordinære studenter. Det er også vanskelig å identifisere alle de fleksible studieprogrammene i Studiebarometeret. For barnehagelærerstudiet er antallet fleksible studenter som har svart likevel høyt nok til at en sammenligning er mulig.²⁹ Her er det ingen store forskjeller mellom fleksible og ordinære studenter, men de fleksible studentene svarer i gjennomsnitt noe mer positivt på spørsmål om motivasjon og inspirasjon.

På grunnlag av sin undersøkelse i 2012 skrev NOKUT at «målsettinger som f.eks. å få dekket behovet for flere profesjonsutøvere raskt [...] må ikke føre til at kravene til innhold og kvalitet i utdanningen svekkes» (Børsheim, 2013). Vi har ikke gjennomført noen systematisk studie av institusjonenes kvalitetsarbeid med fleksible studieprogrammer, men en gjennomgang av relevante dokumenter fra noen utvalgte institusjoner tyder på at institusjoner og fagmiljø er opptatt av de problemstillingene vi har omtalt ovenfor. En rapport om HINNs arbeid med fleksibel utdanning tar utgangspunkt i følgende spørsmålsstilling: «Hva kan høgskolens ansatte gjøre for å skape en mest mulig fleksibel utdanning for studentene samtidig med at kvaliteten på studiet ikke forringes?» (Gjestvang, 2021). Arbeidet med fleksible utdanninger ser ut til å være preget av bevisstheten om både utfordringer og potensial dels ved studieformen som sådan, dels ved å utdanne og undervise studenter med en annen bakgrunn enn den typiske heltidsstudenten på campus:

Vår erfaring fra deltids profesjonsutdanning, er at det er spennende og givende å jobbe med voksne studenter som har relevant arbeidstilknytning under studiene. Det krever imidlertid at vi har en bevissthet rundt denne studentgruppens

²⁹ I hovedsak vil fleksible programmer her si deltidsprogrammer. Svarene fra alle studenter på identifiserte fleksible program er sammenliknet med studenter på ordinære tilbud ved institusjoner som også har fleksible programmer for disse utdanningene.

sammensetning og behov, samt at vi spisser vår pedagogiske tilnærming slik at vi faktisk utnytter dette potensialet som ligger i skjæringspunktet mellom ny kunnskap og kontinuerlig praksis. (Maudal & Sæheim, 2022)

Fra et teoretisk ståsted kan vi altså anta at fleksible studier representerer noen særlige kvalitetsutfordringer, og tidligere undersøkelser av fleksible profesjonsutdanninger støtter opp om dette. Samtidig er institusjoner og fagmiljø oppmerksomme på utfordringene, men også på potensialet for nye perspektiver som ligger i å trekke andre grupper med andre erfaringer inn i utdanningen. I neste kapittel skal vi se på en konkret indikator for kvalitet i utdanningene, gjennomføring og frafall. Riksrevisjonen slo i 2023 fast at det er lite tilfredsstillende at en stor andel studenter fortsatt ikke gjennomfører på normert tid (Riksrevisjonen, (2022–2023)). Her skal vi se nærmere på gjennomføring og frafall blant studenter på fleksible profesjonsutdanninger sammenliknet med studenter på ordinære utdanninger.

4.2 Gjennomføring og frafall i fleksible profesjonsutdanninger

DBH har informasjon om hvorvidt en student har fullført det studieprogrammet han eller hun begynte på, og også om studenten eventuelt har fullført utdanningen (for eksempel en barnehagelærerutdanning) på et annet studieprogram. Dette andre studieprogrammet kan være ved den samme institusjonen, eller det kan være ved en annen institusjon. Det er bare når noen har fullført utdanningen på samme studieprogram som de begynte på at vi vet om de har gått hele utdanningen på et fleksibelt eller ordinært studieprogram.

Som frafalte etter normert tid³⁰ regnes personer som da ikke er registrert som fullført og heller ikke registrert som student på den aktuelle utdanningen. Det regnes ikke som frafall dersom en student har byttet til et annet studieprogram, så lenge det er snakk om samme utdanning.

Vi skal se nærmere på fullførings- og frafallstall for noen profesjonsutdanninger som har vesentlige andeler fleksible studenter. Datakvaliteten er best for grunnutdanningene, og analysen tar for seg barnehagelærer- og sykepleieutdanningene, som er utdanninger der vi finner et tilstrekkelig høyt antall fleksible studenter.³¹ Normert tid for disse utdanningene er tre år på fulltid, mens så å si alle deltidsprogrammer har normert tid på fire år. Årskullene vi tar med er 2016, 2017 og 2018, som er de tre siste kullene der både heltids- og deltidsstudenter har fullført.³² Samlet sett omfatter dette 2 403 fleksible og 6 473 ordinære barnehagelærerstudenter og 1 673 fleksible og 14 050 ordinære sykepleiestudenter.

Figur 4.1 viser fullføringstall for studenter på fleksible- og ordinære studieprogrammer for de to utdanningene. Figuren omfatter samlede tall for årskullene nevnt over. De fleste som fullfører, går hele løpet på det studieprogrammet de begynte på, og vi vet dermed om de har fullført på et fleksibelt eller ordinært program. Hovedbildet er at det er liten forskjell i fullføringsrate for barnehagelærerutdanningene, men en markant forskjell mellom fleksible og ordinære programmer for sykepleieutdanningene. Dersom vi går nærmere inn på ulike former for fleksibilitet, ser vi at deltidsprogrammene på sykepleieutdanningen har særlig lav

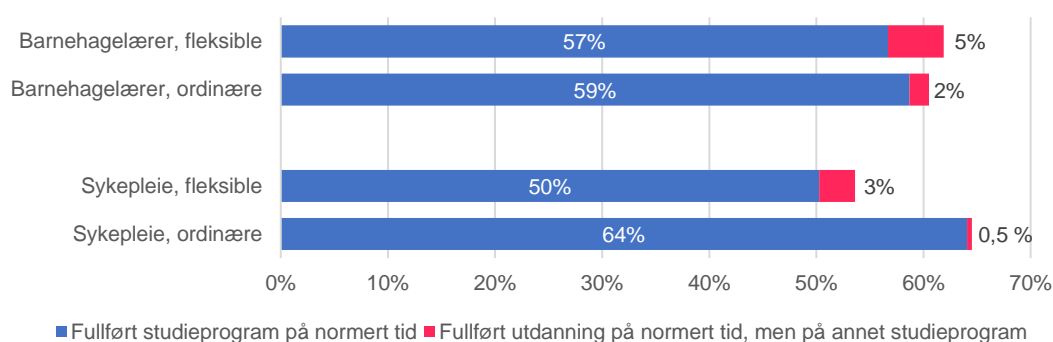
³⁰ For deltidsstudier beregnes normert tid ut fra studieprogrammets andel av heltid.

³¹ Det ble også startet et arbeid med å se på fullføringstall for ingeniørutdanningene, men registreringspraksisen i FS er annerledes for en del av ingeniørstudentene, og det er derfor vanskelig å skille fleksible fra ordinære studenter her. Når det gjelder GLU 1–7 og GLU 5–10 er det per 2022 bare 2017-kullet som har fullført, og det bare henholdsvis tre og to institusjoner hadde fleksible programmer for dette kullet. Tallet på studenter og institusjoner er derfor så lavt at vi ikke ser nærmere på fullføringstall for grunnskolelærerutdanningene.

³² Også 2019-kullet har i skrivende stund gjennomført, men dataene for disse er ikke klare i DBH ennå.

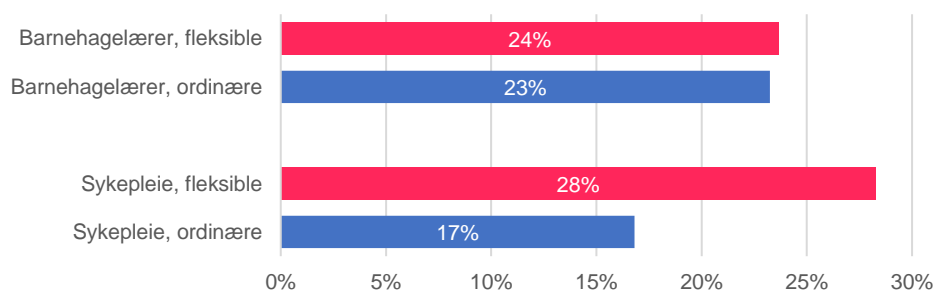
fullføringsrate.³³ Vi ser i liten grad noen lignende tendens for barnehagelærerutdanningene. For i overkant av 60 prosent av studentene har vi data om karakterer fra videregående. Det vi ser for denne gruppen er at nettopp deltidsstudentene på sykepleieutdanningen har et lavere karaktersnitt fra videregående enn andre sykepleiestudenter. Forskjellen i videregående karakterer mellom ordinære og fleksible heltidsstudenter er derimot liten. Også på barnehagelærerutdanningen er det svært liten forskjell i karakterer mellom studenter på fleksible og ordinære studieprogram. En regresjonsanalyse indikerer at studentenes karakterer fra videregående er med på å forklare mye av deltidssykepleiestudentenes særlig lave fullføringsrate. Samtidig indikerer analysen at karakterer og andre egenskaper ved studentene vi har data om (alder, kjønn) ikke forklarer hele forskjellen mellom fleksible og ordinære sykepleiestudenter. Merk at vi bare kan si noe om den gruppen vi faktisk har karakterdata om.

Figur 4.1 Fullføring på normert tid for utvalgte utdanninger, opptakskull 2016, 2017 og 2018

Frafallsandelene (figur 4.2) er grovt sett omvendt proporsjonale med fullføringsandelene. De fleksible sykepleiestudentene har samlet sett en frafallsandel på 28 prosent, mot 17 prosent blant de ordinære sykepleiestudentene. Innenfor de fleksible programmene er frafallsprosenten 32 prosent for deltidsprogrammene og 19 prosent for heltidsprogrammene. Vi ser her den samme typen sammenheng som for fullføringsraten, altså at høye karakterer fra videregående reduserer sannsynligheten for frafall. Også her ser vi at de egenskapene vi har data om for studentene ikke alene ser ut til å kunne forklare hele forskjellen mellom fleksible og ordinære sykepleiestudenter.

Figur 4.2 Frafall etter normert tid, opptakskull 2016, 2017 og 2018

Mønsteret vi har sett for de to profesjonsutdanningene vi har undersøkt, viser at vi ikke kan trekke en generell konklusjon om eventuelle forskjeller mellom ordinære og fleksible utdanninger når det gjelder gjennomføring og frafall. Det tallene derimot indikerer, er at

³³ 47 prosent av deltidsstudentene fullførte studieprogrammet på normert tid, mens ytterligere 4 prosent fullførte på normert tid på et annet studieprogram. For studenter på fleksible heltidsprogram er tilsvarende tall 57 og 2 prosent.

karakterer fra videregående har mye å si, men at dataene vi har om egenskaper ved studentene ikke forklarer hele forskjellen vi finner mellom ordinære og fleksible utdanninger. I hvilken grad det er andre egenskaper ved studentene (som for eksempel familiesituasjon) eller egenskaper ved studieprogrammene som forklarer resten av forskjellen, kan vi ikke si med de dataene vi har brukt her.

5 Avsluttende refleksjoner

Hvordan skal det norske samfunnet sikre seg tilgang på nødvendig kompetanse i en tid med endrede kompetansebehov, synkende årskull og en stadig mer aldrende befolkning? Dette spørsmålet er utgangspunktet for denne rapporten om fleksible studier på de rammeplanstyrte profesjonsutdanningene. Framover må utdanningene i enda større grad rettes også mot andre grupper enn unge mennesker rett fra videregående skole. Utdanningene må kunne nå personer som er i arbeid, som er i andre livsfaser, som har forsørgeransvar eller som av helsemessige eller andre personlige grunner ikke kan eller ønsker å følge en ordinær fulltidsutdanning ved en universitets- eller høyskolecampus. I denne rapporten har vi rettet oppmerksomheten mot studier som øker tilgjengeligheten ved at studentene i større eller mindre grad kan velge *når* og *hvor* de studerer.

Målet med denne rapporten har vært å kartlegge omfanget av fleksibel utdanning i dag, vise hva som kjennetegner deltakerne på slike tilbud og – i den grad det er mulig – å se etter likheter og forskjeller i resultater som gjennomføring og frafall i henholdsvis fleksible og ordinære utdanninger.

Forbedre registreringspraksis og statistikk

Før vi etablerer nye tiltak som svar på kompetanseutfordringene, må vi ha bedre kunnskap om status for fleksibel utdanning. Som følge av måten studieprogram registreres på i dag, har vi ikke et godt grunnlag for statistikk og kunnskap om omfanget og utbredelsen av fleksible utdanninger generelt, og dermed heller ikke om studentene på slike tilbud. Datagrunnlaget vi har basert oss på i denne rapporten, har kommet i stand gjennom sammenstilling av data fra DBH og Samordna opptak. Dermed har vi kommet fram til et omfang av fleksibel utdanning som er langt høyere enn om vi hadde brukt det som er etablert tellemåte. Vi har fanget opp mye av det som i Utsynsmeldingen omtales som «skjult fleksibilitet», og med det identifisert muligheter for en bedre registreringspraksis som i større grad fanger opp bredden av fleksible studieprogram i høyere utdanning. HK-dir vil i samarbeid med sektoren arbeide videre med å forbedre statistikken på dette området, i tråd med oppgaven Utsynsmeldingen peker på om bedre registrering for bedre kunnskapsgrunnlag.

Tydelige geografiske mønstre – i endring?

Utfordringen knyttet til framtidig kompetansebehov er nasjonal. Samtidig rammes ulike deler av landet forskjellig. I noen områder er problemene med tilgang til kompetanse både mer akutte og mer alvorlige. Utdanningen må organiseres på en måte som dekker både overordnede nasjonale og mer spesifikt geografiske behov.

De første fleksible utdanningstilbudene ble startet som ekstraordinære tiltak for å bøte på en prekær mangel på utdannede lærere i utkantstrøk i Nord-Norge. Ordningene ble etter hvert permanente, og lignende tilbud ble opprettet for andre utdanninger og på andre steder med tilsvarende problemer. For de store grunnutdanningene ser vi i vår kartlegging igjen det geografiske mønsteret fra de siste tiårs forsøk på å utdanne flere i områder med særlig underskudd på visse profesjoner. Det vil ikke minst si at utdanningsinstitusjonene i Nord-Norge gjennomgående har en høy andel fleksible studenter. Det er også disse som har fleksible tilbud på flest av de rammeplanstyrte profesjonsutdanningene. I Sør-Norge har forløpere til HINN og USN av liknende grunner vært tidlig ute med å tilby fleksible utdanninger, og fremdeles har disse en høy andel fleksible studenter på noen av de største grunnutdanningene. Det geografiske mønsteret kan tyde på at de fleksible utdanningene

særlig bidrar til å øke tilgjengeligheten av utdanninger i noen regioner og områder, mens vi i mindre grad har et tilbud av fleksible utdanninger i landet som helhet.

Mange av institusjonene som har utviklingsavtale med Kunnskapsdepartementet, løfter fram fleksibel utdanning og livslang læring som viktige satsingsområder. Dette gjelder både de institusjonene som per i dag har størst omfang og andel av fleksible profesjonsutdanninger i vår gjennomgang, som HINN og UiT, men også institusjoner som har relativt lite fleksibel utdanning, som UiS og UiA. Ut fra det kan vi trolig forvente mer fleksibel utdanning framover og at det geografiske mønsteret vi ser i dag, dermed vil kunne endres. Det vil være positivt med tanke på målene om å øke utdanningens tilgjengelighet mer uavhengig av både bosted og livssituasjon.

Samsvar mellom behov og tilbud?

Sykepleiestudiet skiller seg ut ved at en rekke institusjoner har gjort særlige tiltak for å rekruttere studenter og tilby undervisning i distriktsområder. Omfanget av dette ser ut til å være økende. Barnehagelærerutdanningen har på den andre siden hatt særlige tiltak for å øke andelen utdannede blant barnehageansatte i pressområder i form av arbeidsplassbaserte studier. Dette kommer på toppen av tiltak for å øke rekrutteringen i utkantstrøk. For denne utdanningen finner vi dermed en høy andel fleksible studenter i de fleste deler av landet. Også på utdanningen i vernepleie finner vi institusjoner med høy andel fleksible studenter i mange ulike deler av landet. En rekke grunnutdanninger har derimot svært få eller ingen fleksible studenter. Dette gjelder profesjoner der det ikke har blitt påpekt en så prekær mangel på fagfolk at det har blitt satt i gang statlige initiativ for å opprette fleksible utdanninger, og der det heller ikke er noen institusjoner som driver med dette på eget initiativ. Vi konstaterer at det er få fleksible studier for eksempel i ingeniørutdanningen, et fagfelt hvor kompetansebehovet vil være stort framover.

Master- og videreutdanningene analysen omfatter, er mer sentraliserte enn grunnutdanningene i den forstand at de i større grad tilbys ved campuser i de større byene. Samtidig er disse utdanningene i stor grad rettet mot personer som allerede er i arbeid, og de tilbys i stor grad som fleksible tilbud.

En viktig del av arbeidet med mer fleksible utdanninger er å klargjøre på hvilke fagområder og utdanninger innsatsen bør prioriteres framover. Dette må tuftes på både godt definerte kompetansebehov og mer dybdekunnskap om hvilke utfordringer og muligheter de ulike utfordringenes egenart representerer med tanke på fleksibel organisering. Kartleggingen viser som nevnt at det er få fleksible ingeniørutdanninger, men det kreves en kvalitativ tilnærming skal vi forklare hva dette skyldes, og hva som eventuelt skal til for å endre dette.

Mer kunnskap om kvalitet i fleksible utdanninger

Det må være et utgangspunkt for etableringen av fleksible utdanninger at utdanningskvaliteten ikke svekkes i forhold til ordinære studier. Dette er et felt vi har lite kunnskap om. NOKUT pekte i 2012 på at fagmiljøer var noe bekymret for at redusert undervisningstid kunne gi mer pugging og mindre refleksjon og kritisk vurderingsevne. Også praksis kunne representere særegne utfordringer ved fleksible utdanninger (Børsheim, 2012). En undersøkelse av tre kull sykepleiestudenter i Finnmark på begynnelsen av 2000-tallet viste at det muligens var en noe lavere fullføringsandel blant fleksible studenter (Nilsen m. fl., 2012). Helsedirektoratet oppsummerte samme undersøkelse med at det ikke var noen signifikant forskjell i fullføringen (Helsedirektoratet, 2020). Vi har ikke stort nok datamateriale fra Finnmark i vår analyse til å undersøke om dette fortsatt stemmer, men tallene våre for landet som helhet viser at det har vært en markant lavere fullføringsgrad og høyere frafall blant de fleksible sykepleiestudentene for de tre årskullene vi undersøker. Frafallet er særlig høyt blant deltidsstudentene, på desentraliserte heltidsutdanninger er

frafallet bare så vidt høyere enn i heltidsutdanninger på campus. Blant barnehagelærerstudentene finner vi ingen tilsvarende forskjell mellom fleksible og ordinære studenter. For studentene på deltidsutdanning i sykepleie, viser rapporten at sluttkarakterer fra videregående skole forklarer en god del av den lave gjennomføringen og høye frafallet.

Det er likevel viktig å spørre hvilke eventuelle særegne kvalitetsutfordringer forskjellige utdanninger står overfor når de skal gjøres mer fleksible. Den videre satsingen på fleksible studier bør ledsages av kunnskapsutvikling om hva som skal til for å sikre kvaliteten i de ulike formene for fleksible utdanninger.

Fleksible utdanninger treffer andre studentgrupper

Et overordnet mål med fleksible tilbud er å nå grupper av studenter som ikke like lett nås med ordinære studietilbud. Våre funn tillater ikke noen sikker konklusjon, men når vi ser på studentpopulasjonen, tyder funnene våre på at de fleksible studieprogrammene i stor grad lykkes med å gjøre utdanning mer tilgjengelig for folk, uavhengig av alder, bosted og livssituasjon. For det første tiltrekker fleksible utdanninger seg i snitt eldre studenter enn de ordinære. De fleksible studentene er også mer spredt i alder, noe som gjerne innebærer at de befinner seg i andre livssituasjoner enn sine yngre medstudenter på ordinære utdanninger. Til sammen utgjør disse gruppene en mer mangfoldig studentpopulasjon.

For det andre slipper fleksible utdanninger til studenter med andre opptaksgrunnlag enn generell studiekompetanse, som er nærmest enerådende blant studenter i de ordinære utdanningene. Særlig realkompetanse er mer utbredt blant de fleksible studentene og gjelder ikke overraskende spesielt de eldste studentene. Studenter med realkompetanse finner vi i fremste rekke i barnehagelærerutdanning, men også i noen grad vernepleieutdanning og sosionomutdanning/sosialt arbeid. Det store innslaget av ufaglært arbeidskraft i barnehage-, helse- og omsorgssektoren utgjør et rekrutteringsgrunnlag for disse utdanningene.

For det tredje tegner det seg et mønster når vi ser på studentmassen i et statsborgerskapsperspektiv. Det er relativt få utenlandske statsborgere som tar profesjonsutdanninger i Norge, men de som gjør det går i noe større grad på fleksible programmer enn det norske studenter på profesjonsutdanninger gjør. En årsak til dette ser ut til å være at utenlandske statsborgere er betydelig eldre enn sine norske medstudenter, og at eldre studenter i større grad går på fleksible program. Vi har ellers ikke analytisk grunnlag for å si at det vi finner for utenlandske statsborgere gjelder for *innvandrerbefolkningen* i Norge, selv om det vil være en viss overlapp mellom utenlandsk statsborgerskap og innvandrerstus. Særlig innenfor profesjoner som leverer velferdstjenester er nettopp mangfoldig rekruttering og speiling av en stadig mer sammensatt befolkning viktige hensyn. Samtidig kan vi heller ikke utelukke at disse utenlandske studentene ville valgt ordinære studietilbud, dersom fleksible studier ikke hadde vært et alternativ.

Bildet av at fleksibel utdanning styrker mangfoldet i studentpopulasjonen er imidlertid ikke entydig. I fordelingen mellom kvinner og menn bidrar de fleksible tilbudene snarere til en mer homogen studentpopulasjon. Flere kvinner enn menn benytter seg av de fleksible studieprogrammene vi har sett på i denne rapporten, og fleksible utdanninger forsterker dermed en allerede betydelig kvinnedominans i de rammeplanstyrte profesjonsutdanningene.

Pandemien gjorde utdanning mindre campusbasert og mer fleksibel. Mange har i ettertid stilt spørsmål ved om hvorvidt studenter generelt retter seg mot fleksible studier i større grad enn tidligere. Da vi analyserte søkertallene for noen profesjonsutdanninger der både

ordinære og fleksible program er utbredt, fant vi at andelen som søker på de fleksible programmene øker. Sammenhengen er at søkningen til ordinære studier går ned, mens tallene holder seg nokså stabile for fleksible studier. Vi har ikke gjort analyser av søkermassen over tid, og det er derfor ikke mulig å si noe om det har skjedd en endring i hvem som søker på fleksible studier. Det er naturlig å følge dette videre opp framover. Det kan ikke utelukkes at et bredt tilbud av mer fleksible og tilgjengelige utdanninger kombinert med tendensen til at studenter arbeider mer ved siden av studiene, gjør at flere studenter søker seg til ulike typer fleksibel utdanning. For studieprogram med høy konkurranse om studieplassene er det også mulig at søkere som ikke kommer inn på ordinær utdanning, søker seg til fleksible tilbud og dermed konkurrerer ut søkere fra målgruppene for fleksibel utdanning.

Et helhetlig blikk på tilgjengelighet: fleksible studier og en finmasket campusstruktur

I det videre arbeidet med å øke tilgjengeligheten på utdanning er det viktig å være enda tydeligere på hva vi refererer til når vi er opptatt av mer fleksibel utdanning. Både i denne rapporten og i det offentlige ordskiftet møter vi begreper som «fleksibel», «desentralisert», «samlingsbasert», «distriktsvennlig», «nettbasert» og «arbeidsplassbasert». Alt dette refererer til måter å organisere utdanningen på, som skal gjøre den mer tilgjengelig enn ordinære studier. De forskjellige organiseringsformene har ulik innretning og ulike mål. Denne rapporten alene kan ikke gi noe svar på forholdet mellom ulike former for tilgjengelighetsfremmende utdanningstyper og hvordan de hver for seg bidrar til tilgjengelighet og rekruttering: I hvilken grad er for eksempel de fleksible og primært samlingsbaserte utdanningene tilgjengelige nok til at de når personer som ikke kan eller vil bosette seg ved en campus, og hva er det geografiske nedslagsfeltet for slike utdanninger? Og hva skal til for at utdanningen skal bidra til kompetansebehovene dekket i geografiske områder med særskilte behov og lite utdanningstilbud? Om vi skal unngå at utdanningen skaper utilsiktet sentralisering, hvordan bør studiet da best organiseres? Hvilke former for organisering og geografisk plassering av undervisning og ikke minst praksis kan best bidra til dette? Slike vurderinger må også relateres til den ressursmessige innsatsen de ulike fleksible utdanningene innebærer.

Med mange flercampusinstitusjoner og universitets- og høyskolecampuser fordelt på 57 av landets kommuner, har norsk høyere utdanning ikke en veldig sentralisert struktur. Spørsmålene om fleksible utdanninger og hva de kan bidra med, må ses i en helhet der også denne institusjonsstrukturen er en del av bildet og av løsningen. I denne rapporten har vi pekt på omfang av utdanninger som øker tilgjengeligheten. Men det gjenstår et klart behov for kunnskap om hvordan ulike former for fleksible utdanninger, desentraliserte tilbud og den finmaskede campusstrukturen både hver for seg og til sammen bidrar til å tilgjengeliggjøre høyere utdanning.

Litteraturliste

- Brekke, M., Germeten, S., Jensen, E. B., Jenssen, Ø., & Sjøvaoll, J. (2007). *Desentralisert lærerutdanning i nord. Fra nødløsning til fullverdig alternativ*. E. forlag.
<https://web01.usn.no/~panderse/soknad/bokdes.pdf>
- Børsheim, A. (2012). *Kvalitetsutfordringer i fleksibel profesjonsutdanning* (2012-3). NOKUT.
https://www.nokut.no/contentassets/9989482e51f1473786a8037c4b71b46d/borsheim_astrid_kvalitetsutfordringer_i_fleksibel_profesjonsutdanning_2012-3.pdf
- Børsheim, A. (2013). *Praksis med mer. Er det samme krav til kvalitet i alle slags lærerutdanninger?* NOKUT. Retrieved 2208 from
https://www.nokut.no/contentassets/5c0dd71da3cf49da98e9675673cceda1/borsheim_astrid_praksis_med_mer_-er-det-samme_krav_til_kvalitet_i_alle_slags_larerutdanninger_2013.pdf
- Gaski, M., & Huemer, J. (2020). *FLEKSIBEL SYKEPLEIERUTDANNING. Tilgangen på grunn- og videreutdanningstilbud*. N. s. f. distriktsmedisin. <https://www.nsdm.no/wp-content/uploads/2020/09/2020-2-sept-Rapport-Fleksibel-sykepleierutdanning-1.pdf>
- Gjestvang, B. (2021). *Utviklingsprosjekt: Nett- og samlingsbasert videreutdanning i eldreomsorg med vekt på psykisk helse* (19). (Skriftserien, Issue. H. i. Innlandet.
https://brage.inn.no/inn-xmlui/bitstream/handle/11250/2825304/Skriftserien19_21_Online.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Helsedirektoratet. (2020). *Fleksible utdanninger – et virkemiddel i rekrutteringen av helsepersonell?* Helsedirektoratet.
https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/fleksible-utdanninger--et-virkemiddel-i-rekrutteringen-av-helsepersonell/Fleksible%20utdanninger%20-%20et%20virkemiddel%20i%20rekrutteringen%20av%20helsepersonell.pdf/_attachment/inline/e0af0469-5a5d-4d80-85fb-e502644f9b3c:3bc71e941dfd0aaaafc4ed8d25d69819ff4b0929/Fleksible%20utdanninger%20-%20et%20virkemiddel%20i%20rekrutteringen%20av%20helsepersonell.pdf
- HK-dir. (2023). *Det du trenger å vite om etter- og videreutdanning*. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. Retrieved 10.08 from
https://utdanning.no/tema/nyttig_informasjon/det_du_trenger_vite_om_etter-og_videreutdanning
- Høst, H., Aamodt, P. O., Hovdhaugen, E., & Lyby, L. (2019). *Styrt eller søkerstyrt? En undersøkelse av hvordan universiteter og høyskoler dimensjonerer sine studietilbud* (NIFU-rapport 2019:15). NIFU. <https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/bitstream/handle/11250/2608250/NIFUrapport2019-15.pdf>
- Korseberg, L., Wiborg, V., Eide, T., Olsen, D. S., & Holtermann, H. (2022). *Utdanning uavhengig av bosted og livssituasjon? Sluttrapport for evaluering av tilskuddsordninger for fleksible utdanningstilbud* (NIFU-rapport 2022:28). NIFU.
<https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/handle/11250/3038477>
- Kunnskapsdepartementet. (2021). *Desentralisert og fleksibel utdanning ved fagskoler, høyskoler og universiteter* (Strategi).
https://www.regjeringen.no/contentassets/a8e31ac92f1244d0ac3644d4a1c08d03/desentralisert_og_fleksibel_utdanning_ved_fagskoler_hoyskoler_og_universiteter_21_0630_uu.pdf
- Maudal, K. M. G., & Sæheim, A. (2022). *Livslang læring og fleksibel utdanning - erfaringer med å bygge bro mellom teori og praksis i deltids profesjonsutdanning. Læring om læring*, 8. <https://www.ntnu.no/ojs/index.php/ol/issue/view/438>
- Meld. St. 14 (2022-2023). *Utsyn over kompetansebehovet i Norge*. Retrieved from
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20222023/id2967608/>

- Nilsen, G., Huemer, J., & Eriksen, L. (2012). Bachelor studies for nurses organised in rural contexts – a tool for improving the health care services in circumpolar region? *International Journal of Circumpolar Health*, 71(1), 17902.
<https://doi.org/10.3402/ijch.v71i0.17902>
- NOKUT. (2010). *Evaluering av førskolelærerutdanning i Norge 2010*. NOKUT.
https://www.nokut.no/contentassets/40568ec86aab411ba43c5a880ae339b5/hovedrapport_flueva.pdf
- NOKUT. (2022). *Kvalitetsområder for studieprogram i høyere utdanning*. NOKUT.
https://www.nokut.no/siteassets/akkreditering-hu/kvalitetsomrader-for-studieprogram-i-hoyere-utdanning_mars-2022.pdf
- NOU 2021: 2. *Kompetanse, aktivitet og inntektssikring — Tiltak for økt sysselsetting*. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2021-2/id2832582/>
- Rambøll. (2012). *Evaluering av strategi for rekruttering av førskolelærere 2007-2011*. Kunnskapsdepartementet.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/barnehager/rapporter-og-planer/rekruttering/rapport_evaluering_rekruttering_2007_2012_ramboell.pdf
- Riksrevisjonen. ((2022–2023)). *Universiteta og høyskulane sitt arbeid med å vidareutvikle kvaliteten i studieprogramma*. Dokument 3:14
<https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/NO-2022-2023/universiteta-og-hogskulane-sitt-arbeid-med-a-vidareutvikle-kvaliteten-i-studieprogramma.pdf>
- Skjelmo, R. H. (2012). Fleksibilisering og femininisering i høyere utdanning: eksemplet desentralisert lærerutdanning. *Uniped*, 35(2), 32-42.
<https://doi.org/https://www.idunn.no/doi/10.3402/uniped.v35i3.19891>
- SSB. (2023). *Sentralitetsindeksen*. SSB. Retrieved 07.09.2023 from <https://www.ssb.no/befolkning/folketall/artikler/sentralitetsindeksen>
- St. meld. nr. 44. (2008-2009). *Utdanningslinja*. Oslo: Kunnskapsdepartementet Retrieved from <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-44-2008-2009-.html?id=565231>
- Wollscheid, S., Bergene, A. C., & Olsen, D. S. (2020). *Fleksibel opplæring for voksne*. En kunnskapsoppsummering (29). <https://hdl.handle.net/11250/2728210>

Vedlegg

Når vi har kombinert de to datakildene DBH og SO, har vi tatt utgangspunkt i et datasett på individnivå fra DBH som inneholder alle registrerte studenter høsten 2022. Dette datasettet inneholder informasjon om studieprogrammet hver enkelt student er registrert på, inkludert de tidligere omtalte variablene om studieprogrammets organisering, i tillegg til data om den enkelte student. Dataene fra SO er på sin side organisert etter studieprogram og år. For hvert år mellom 2016 og 2022 finnes det informasjon om alle studieprogram man kunne søke om opptak til gjennom SO det aktuelle året, inkludert variablene som forteller om studiet er samlingsbasert, nettbasert og heltid. Datafilen med opplysninger fra SO ble påført studieprogramkoden som benyttes i FS og DBH. Dette ble gjort ved hjelp av DBH-tabellen "Studieplasser", som utgjør koblingsnøkkelen mellom studiekoden i SO (som er unik for hvert studieprogram og studiested) og studieprogramkoden i FS (som er unik for hvert studieprogram, men ikke nødvendigvis for hvert studiested). Dermed ble det mulig å supplere data fra DBH med flere opplysninger om det aktuelle studiet fra SO ved å bruke institusjon, studieprogramkode og opptaksår (og i noen tilfeller også campus) som koblingsvariabler mellom filen fra DBH og filen fra SO. De aller fleste studenter på studieprogrammer som er søkbare gjennom SO lot seg koble på denne måten.

